

BİLGİ VE BELGE VERMEME SUÇU (Bank.K m. 153/1)

Abdurrahman Burak KARAHAN*

ÖZ

Yetkili merciler ile denetim görevlilerince istenen bilgi ve belgeleri vermemek ve görevlerini yapmalarını engellemek Bankacılık Kanunu m.153/1'de suç olarak düzenlenmiştir. Bankacılık Kanunu m.153/1'e göre; Bankacılık Kanunu ile yetkilendirilen mercilerin ve denetim görevlilerinin istedikleri bilgi ve belgeler ile Bankacılık Kanunu kapsamındaki kuruluşların, konsolide finansal tabloların hazırlanmasını teminen m.38 kapsamında istedikleri bilgi ve belgeleri vermeyen kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşyüz gündен binbeşyüz güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bilgi ve belge vermeme suçu bankacılık düzenine karşı işlenen bir suç olup, bu suçla bankacılık düzeninin korunması amaçlanmaktadır. Bankacılık düzeninin korunması etkili denetim ve gözetim yapılmasına bağlıdır. Yetkili makamlar ve denetim görevlilerince istenen bilgi ve belgelerin teslim edilmesiyle etkili bir denetim ve gözetim mümkündür. Dolayısıyla etkili denetim ve gözetim yetkili makamlar ve denetim görevlilerince istenen bilgi ve belgelerin verilmesine bağlıdır.

Anahtar Kelimeler: Bankacılık, Bankacılık Suçları, Yetkili Merciler, Denetim Görevlileri, Bilgi Ve Belge Vermeme

CRIME OF FAILURE TO SUBMIT THE DATA AND DOCUMENTS (ARTICLE 153/1 OF BANKING LAW)

ABSTRACT

Failure to submit the data and documents required by authorized agencies and auditors is regulated as a crime in article 153/1 of Banking Law. According to article 153/1 of Banking Law; the persons who fail to provide information and documents requested within the scope of article 38 of Banking Law by the authorized agencies and auditors cited in Banking Law for the preparation of consolidated financial statements shall be sentenced to imprisonment from one year to three years and a judicial fine from 500 days up to 1,500 days. Crime of failure to submit the data and documents is committed against the banking order. For this reason it is aimed to protect the banking order with this crime. The protection of the banking order depends on effective audit and surveillance. If data and documents submit to authorized agencies and auditors, effective audit and surveillance could been. Therefore effective audit and surveillance depends on submit the data and documents.

Keywords: Banking, Banking Crimes, Authorized Agencies, Auditors, Failure To Submit The Data And Documents

* İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, E-Posta Adresi: burakkarahan7@hotmail.com

Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih : 19/06/2018

Yayınlanmasının Uygun Görüldüğü Tarih: 20/09/2018

GİRİŞ

Ülke ekonomisi bakımından önemli bir yeri olan bankalar; esas olarak mevduat ve fon toplayan, topladıklarını faiz karşılığında ödünç veren ve bunlar dışında özel kanunları uyarınca verilen görevleri yerine getiren, faaliyet alanı yüksek güven ilişkisine dayanan müesseselerdir¹. Bu müesseselerin ekonomik sistemdeki payı ve gerektirdiği yüksek güven² ilişkisi, bankacılık sektörünün birtakım özel hükümlerle düzenlenmesini, ayrı bir hukuk dalı olan bankacılık hukukunun ortaya çıkmasını zorunlu kılmıştır.

Bankacılık hukuku, bir yönüyle kamu hukuku, diğer yönüyle özel hukuk boyutu taşıyan karma bir hukuk dalıdır. Banka sözleşmeleri, menkul kıymetler, kredi kartlarıyla ilgili işlemler gibi bankaların diğer kişilerle olan ilişkilerini düzenleyen kurallar bankacılık hukukunun özel hukuk boyutuyla ilgiliyken; bankaların kuruluşu, işleyişi ve işleyişin korunmasına yönelik kurallar ise bankacılık hukukunun kamu hukuku boyutuyla ilgilidir³. Her ne kadar bankacılık faaliyetlerinde özellikle sözleşme özgürlüğü gözönüne alındığında özel hukukun ağırlık kazandığı söylenebilse de bankaların kuruluşuna, işleyişine ve bu işleyişin denetimine ilişkin kurallar bankacılık hukukunun kamu hukuku boyutunun da gözardı edilmemesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Devletin bankacılık sektörünü sadece özel hukuk kurallarıyla düzenlemesi yeterli değildir. Bankacılık sektörünün faaliyet alanının çok geniş olması, önemli bir finansal gücü bünyesinde barındırması ve gerektirdiği yüksek güven ilişkisi bu sektöre yönelik devlet müdahalesini zorunlu kılmaktadır. Devlet müdahalesinin anayasal dayanağı ise Anayasa (AY) m.167'dir. AY m. 167'ye göre; *“Devlet, para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemlerini sağlayıcı ve geliştirici*

¹ Yargıtay'a göre bankalar, yazılı ve sözlü duyurularla halktan faiz veya ivaz karşılığında topladıkları paraları, Türk ekonomisinin güçlenmesi doğrultusunda değerlendiren ve aynı zamanda bu mevduatlardan para kazanan kuruluşlardır. Yargıtay HGK., E. 1994/178 K. 1994/398 T. 15.06.1994 (<https://www.lexpera.com.tr>, erişim tarihi 11.04.2018).

² Yargıtay kararlarında genel olarak bankaların güven müesseseleri olduklarına vurgu yapıldığını görmekteyiz: Yargıtay 19. HD., E. 2015/9593 K. 2016/4539 T. 15.3.2016; Yargıtay 19. HD., E. 2014/5350 K. 2014/8823 T. 07.05.2014 ; Yargıtay 11. HD., E. 1992/5374 K. 1992/10068 T. 19.10.1992; Yargıtay 11. HD., E. 2003/9657 K. 2004/4078 T. 15.04.2004; Yargıtay 11. HD., E. 2000/951 K. 2000/1847 T. 06.03.2000; Yargıtay CGK., E. 2014/290 K. 2015/494 T. 8.12.2015 (<https://www.lexpera.com.tr>, erişim tarihi 11.04.2018).

³ Kemal ÇEVİK, **Ekonomi Hukuku Yaklaşımı İle Banka Hukuku**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2007, s. 149.

tedbirleri alır; piyasalarda fiili veya anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önler.”

Devlet, AY m.167'deki hükümden hareketle para ve sermaye piyasalarını düzen altına alarak, bu piyasaların sağlıklı bir şekilde işleyişini sağlamaya çalışmıştır. Kanun koyucu, bu kapsamda bankacılık faaliyetlerine ilişkin bir takım sınırlamalar ve yasaklamalar getirmiş, bu sınırlama ve yasaklara aykırılıklar durumunda son çare olarak ceza hukuku yaptırımlarından yararlanmak amacıyla bankacılık suçlarını ihdas etmiştir. Bankacılık suçları⁴; bankacılık düzenini tehlikeye sokan ve bu düzenin ihlali sonucunda doğan suçlardır⁵.

5411 sayılı Bankacılık Kanunu (Bank.K)'nin amacı finansal piyasalarda güven ve istikrarın sağlanmasına, kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışmasına, tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemek olduğundan, bu amacın gerçekleştirilebilmesi için kanun tarafından yetkilendirilen mercilerin, yetki ve görevlerini kullanabilmeleri bakımından denetim ve gözetim yetkisine sahip olmaları gerekmektedir⁶. Bu denetim ve gözetimin gereği gibi yerine getirilebilmesi, yani verimli ve etkili bir denetim ve gözetimin yapılması, bilgi ve belgelerin verilmesine bağlıdır⁷. Bu nedenle bankacılık düzeninin sağlanabilmesi bakımından bazı bilgi ve belgelerin kanunca yetkilendirilen merciiler ve denetim görevlilerince istenildiğinde tevdi edilmesi gerekmektedir. Kanun koyucu bu gereklilikten hareketle yetkili merci ve denetim görevlilerince istenen bilgi ve belgelerin verilmemesini Bank.K m.153/1'de suç olarak düzenlemiştir.

Çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Bank.K m.153/1'de düzenlenen bilgi ve belge vermeme suçu suç inceleme metoduna

---

⁴ Bankacılık düzeninin ve ekonomik istikrarın sağlanabilmesi bakımından gerekli olan Bankacılık suçları 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nda tek bir maddede düzenlenmişken, 5411 sayılı Bank.K.'da m.150 ve m.160 arasında on hükümlerle geçmiş düzenlemelere oranla ayrıntılı bir biçimde düzenlenmiştir.

⁵ Asuman AYTEKİN-İNCEOĞLU, “Bankacılık Kanunu'nda Yer Alan Suçlar”, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2006, s. 51.

⁶ Yaşar ALICI, **Bankacılık Kanunu Şerhi**, C. II, 2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 1993.

⁷ Selman DURSUN, **Ekonomik Suçlar ve Bankacılık Suçları Bağlamında Bankacılık Düzenine Karşı İşlenen Suçlar**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2006, s. 236; Adem SÖZÜER, “Yeni Bankacılık Kanunu'nda Suçlar ve Yaptırımlar”, **Hukuki Perspektifler Dergisi**, S.5, Aralık 2005, s.s. 166-191, s. 171.

uygun olarak irdelenecek olup; ikinci bölümde ise Bank.K’da düzenlenen özel muhakeme hükümleri ışığında bilgi ve belge vermeme suçunun muhakemesi ve karşılığında öngörülen yaptırım ele alınacaktır.

I. BİLGİ VE BELGE VERMEME SUÇUNUN İRDELENMESİ

Bilgi ve belge vermeme suçu, 5411 sayılı Bank.K’nun “*Yaptırımlar, Soruşturma ve Kovuşturma Hükümleri*” başlıklı on dördüncü kısmının, “*Suçlar*” alt başlıklı ikinci bölümünün, 153. maddesinde düzenlenmiştir.

Bank.K. m.153’e göre: “(1)Bu Kanunla yetkilendirilen mercilerin ve denetim görevlilerinin istedikleri bilgi ve belgeler ile bu Kanun kapsamındaki kuruluşların, konsolide finansal tabloların hazırlanmasını teminen 38 inci madde kapsamında istedikleri bilgi ve belgeleri vermeyen kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşyüz günden binbeşyüz güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. (2) Bu Kanunla yetkilendirilen denetim görevlilerinin görevlerini yapmalarına engel olan kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” Görüldüğü üzere madde metninde iki farklı suç düzenlenmiştir. Birinci fıkrada çalışma konumuz olan bilgi ve belge vermeme suçu, ikinci fıkrada ise denetim görevlilerini engelleme suçu düzenlenmiştir⁸.

Bank.K. m.153/1’deki düzenlemenin daha iyi anlaşılması adına 4389 sayılı Bankalar Kanunu (eBank.K) dönemindeki düzenlemeye bakmak ve farklılıklara değinmek gerekmektedir. Bilgi ve belge vermeme suçu eBank.K’da adli suç ve cezalar başlıklı m.22/5’te⁹ düzenlenmişti¹⁰. eBank.K. m.20/5’e göre; “*Bu Kanunda gösterilen yetkili mercilerin ve denetim*

⁸ SÖZÜER’e göre Bank.K.’daki çoğu madde başlığı suç tiplerini ifade edebilecek nitelikte olmasına rağmen m. 153’ün madde başlığı sorundur. Zira madde başlığı “*Yetkili merciler ile denetim görevlilerince istenen bilgi ve belgeleri vermemek ve görevlerini yapmalarını engellemek*” şeklindedir. Yani madde başlığına baktığımızda sanki ikinci fıkrada düzenlenen suçun denetim görevlilerinin görevlerini yapmalarını engellemek değil de, yetkili mercilerin ve denetim görevlilerinin görevlerini yapmalarını engellemek olduğu anlaşılmaktadır. Adem SÖZÜER, “Hukuk Devleti İlkesi Açısından Bankacılık Suçlarına İlişkin Düzenleme ve Uygulamalar”, **Banka ve Finans Hukuku: Panel ve Seminer Notları**, Ed. Celal Ülgen, Coşkun Ongun, İstanbul, İstanbul Barosu Yayınları, Mart 2009, s.s. 205-242, s. 216.

⁹ Bu hüküm daha önce 4389 sayılı Bankalar Kanunu m.22/4’ e tekabül etmekteydi. 5020 sayılı kanunla m.22’ye fıkra eklenmiş, diğer fıkra numaraları da eklenen fıkraya göre teselsül ettirilmiştir. Bu nedenle 5020 sayılı kanun yürürlüğe girmeden önce yazılmış eserlerde bilgi ve belge vermeme suçunun 4389 sayılı Bankalar Kanunu m.22/4’te düzenlendiği ifade edilmektedir.

¹⁰ Bu düzenlemeyle ilgili bilgi için bkz. Eralp ÖZGEN, “Bankalar Yasası’nda Yer Alan Adli Suç ve Cezalar”, **Bankacılar Dergisi**, S. 39, 2001, s.s. 42-56, s. 45,46; Fatih Selami MAHMUTOĞLU, **Ekonomik Suçlar Bağlamında Kredi Hukukundan Kaynaklanan Suç ve İdari Suçlar**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003, s. 119-126.

görevlilerinin istedikleri bilgi ve belgeleri vermeyen (...) gerçek kişilerle tüzel kişilerin görevli ve ilgilileri bir yıldan üç yıla kadar hapis ve bir milyar liradan üç milyar liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.”

Görüldüğü üzere eBank.K'daki düzenlemeyle Bank.K'daki düzenleme arasında bir takım farklılıklar bulunmaktadır. Öncelikle eBank.K'da kullanılan “*Bu Kanunda gösterilen yetkili mercilerin ve denetim görevlileri*” ibaresi yerine Bank.K'da “*Bu Kanunla yetkilendirilen mercilerin ve denetim görevlileri*” ibaresi kullanılmıştır. Bank.K'ın gerekçesinde; “*madde kapsamında olan mercüler ile denetim görevlilerinin hangileri olduğu konusunda tereddütleri gidermek amacıyla*” böyle bir değişikliğe gidildiği ifade edilmiştir. Ancak doktrinde esasında “*Kanunda gösterilen*” ibaresiyle, “*Kanunla yetkilendirilen*” ibaresi arasında herhangi bir fark olmadığı, nitekim eBank.K döneminde de uygulamada herhangi bir tereddüt bulunmadığı ifade edilmektedir¹¹.

eBank.K ile Bank.K'daki düzenlemeler arasındaki başka bir fark ise Bank.K'daki düzenlemenin, ana ortaklıkların, konsolide finansal tabloların hazırlanmasını teminen m.38 kapsamında istedikleri bilgi ve belgelerin verilmemesinin de bu suçu oluşturacağını ayrıca düzenlemesidir¹². Ancak kanaatimizce böyle ayrı bir düzenleme yapılmasına gerek bulunmamaktadır¹³. Zira ana ortaklığın bilgi ve belge isteme yetkisi Bank.K m.38'den kaynaklandığı için ana ortaklığın konsolide finansal tabloların hazırlanmasını teminen m.38 kapsamında bilgi ve belge talep etmesi durumunu, Bank.K ile yetkilendirilen mercilerin bilgi ve belge isteme yetkisi kapsamında değerlendirmemiz pekâlâ mümkündür.

A. KORUNAN HUKUKİ DEĞER

Bank.K'da yer alan suçları korunan hukuki değere göre; bankacılık düzenine karşı işlenen suçlar, güven ve mülkiyet değerlerinin ön plana çıktığı suçlar ve banka tüzel kişiliği ile diğer kişilere karşı işlenen suçlar olarak sınıflandırmak mümkündür¹⁴. Bilgi ve belge vermeme suçu bankacılık

---

¹¹ Süheyl DONAY, **Bankacılık Ceza Hukuku**, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2007, s. 75.

¹² Ana ortaklıklar ilk defa 5411 sayılı Bank.K. ile bilgi ve belge isteyebileceklerden sayılmıştır. SÖZÜER, (2005), s. 173, dn. 26.

¹³ Aynı yönde bkz. DONAY, a.g.e., s. 75,76; Uğur YİĞİT, **Bankacılık Suçları**, Has Matbaacılık, İstanbul, 2006, s. 296.

¹⁴ Selman DURSUN, “Bankacılık Düzenine Karşı İşlenen Suçlar”, **Banka ve Finans Hukuku: Panel ve Seminer Notları**, Ed. Celal Ülgen, Coşkun Ongun, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul, Mart 2009, s.s. 264-276, s. 265; SÖZÜER, (2005), s. 167.

düzenine karşı işlenen suçlardandır. Bankacılık düzeni; bankaların kuruluşuna, faaliyetlerine ve devlet tarafından bankacılık alanı üzerinde yapılan denetime ilişkin kurullarla oluşturulan düzeni ifade eder¹⁵.

Bankacılık düzeni kuruluş ve faaliyete geçme düzeni, faaliyet düzeni, hesap ve kayıt düzeni, gözetim ve denetim düzeni, devir-birleşme ve tasfiye düzeni ile diğer düzenler olmak üzere beş alt düzene ayrılmaktadır¹⁶. Bilgi ve belge vermeme suçu gözetim ve denetim düzenine ilişkin bir suçtur. Gözetim ve denetim düzeni bankacılık alanında öngörülen düzenin sağlanması ve devamı noktasında devletin aktif bir şekilde yer aldığı bir düzendir¹⁷. Bu bakımdan gözetim ve denetim düzeni esasında diğer dört alt düzenin sağlanması bakımından önem arz etmektedir.

Bilgi ve belge vermeme suçuyla korunan hukuki değer geniş anlamda bankacılık düzeni, dar anlamda ise gözetim ve denetim düzenidir. Bu suçla denetim görevlilerinin hiçbir zorlukla karşılaşmaksızın denetim görevini yapabilmeleri ve böylece etkili bir gözetim ve denetim düzeninin oluşturulması amaçlanmaktadır¹⁸. Bilgi ve belge isteme yetkisi esasında gözetim ve denetimle yükümlü mercilere ve denetim görevlilerine verildiği için bilgi ve belge vermeme suçu bankacılık düzeninin bir parçası olan gözetim ve denetim düzenini korumaktadır.

B. SUÇUN TEMEL UNSURLARI

1. Maddi Unsurlar

a. Suçun Konusu

Bilgi ve belge vermeme suçunun konusu Bank.K. uyarınca yetkilendirilen mercilerin ve denetim görevlilerinin talep ettikleri bilgi ve belgeler ile Bank.K. kapsamındaki kuruluşların konsolide finansal tablolarının¹⁹ hazırlanmasını

¹⁵ AYTEKİN-İNCEOĞLU, (2006), s. 51.

¹⁶ DURSUN, a.g.e., s. 152-153.

¹⁷ DURSUN, a.g.e., s. 154.

¹⁸ Mustafa AKIN / Ali PARLAR / Muzaffer HATİPOĞLU, **Bankacılık Ceza Hukuku**, y.y., Ankara, 2010, s. 168.

¹⁹ Konsolide finansal tablolar; “Ana ortaklığın unvanı altında düzenlenen ve ana ortaklık ile bağlı ortaklığın ve kontrol gücü ana ortaklıkta olan iştiraklerin konsolidasyon yöntemi uygulanmak suretiyle varlıklar; yabancı kaynaklar; özkaynaklar gelir ve karlar ile gider ve zararlarını bir bütün olarak gösteren, iştiraklerin ise özkaynaklardan pay alma yöntemi uygulanarak eklenmesi suretiyle oluşturulan konsolide bilanço, konsolide gelir tablosu ve bu tabloların eki diğer konsolide finansal tablolar ile dipnotları ifade eder”. YİĞİT, a.g.e., s. 296.

teminen m.38²⁰ uyarınca talep ettikleri bilgi ve belgelerdir²¹.

Bilgi ve belge vermeme suçu soyut tehlike suçudur. Suçun oluşumu bakımından kanunda öngörülen hareketlerle suçun konusu üzerinde soyut bir tehlike yaratılması yeterli olup, tehlikenin muhakkak gerçekleşmesi gerekmemektedir²². Bu bakımdan Bank.K ile yetkilendirilen mercilerin ve denetim görevlilerinin istedikleri bilgi ve belgeler ile Bank.K kapsamındaki kuruluşların, konsolide finansal tabloların hazırlanmasını teminen m.38 kapsamında istedikleri bilgi ve belgelerin verilmemesi, suçun oluşumu bakımından yeterli olup, bilgi ve belge talebinde bulunanların bu bilgi ve belgelere başkaca yollardan ulaşması, suçun oluşmasına engel olmaz.

Bilgi ve belge vermeme suçunun oluşabilmesi için talep edilen şeyin bilgi veya belge niteliği taşıması gerekir²³. Bu bakımdan bu suçun konusu bakımından talep edilen şeyin mutlaka hukuken belge niteliği taşıması gerekmez. Zira suçun konusu sadece “belge” değil, aynı zamanda “bilgi” dir. Belge; belirli bir düşünce, hukuki ilişki veya vakıayı yansıtan, hukuki sonuç doğurmaya elverişli bir irade beyanını içeren ve düzenleyicisinin kim olduğunu da gösteren yazılı evraktır²⁴. Başka bir deyişle belgeyi hukuksal açıdan önem taşıyan ve onu meydana getiren kişinin belirli bir beyanını içeren yazı parçası olarak tanımlamak mümkündür²⁵. Bilgiyi ise öğrenme, araştırma veya gözlem yolu ile elde edilen gerçekler olarak tanımlamak mümkündür²⁶. Bu bakımdan hukuken belge niteliği taşımayan şeyleri “bilgi” olarak nitelendirip suçun

²⁰ Bank.K. m.38 : “Ana ortaklık, finansal durum ve faaliyet sonuçları hakkında bir bütün olarak bilgi vermek amacıyla 37 nci maddeye istinaden Kurulca düzenlenen usul ve esaslar çerçevesinde konsolide finansal raporlar düzenlemek zorundadır. Konsolide finansal rapor kapsamında bulunan kuruluşlar; kendilerinden konsolide finansal raporların düzenlenmesine ilişkin olarak istenecek her türlü bilgi ve belgeyi ilgili ana ortaklığa vermekle yükümlüdür.”

²¹ SÖZÜER; suçun konusunu doğrudan yetkili mercilerin talep ettiği bilgi ve belgeler şeklinde tanımlamıştır. SÖZÜER, (2005), s. 171.

²² İzzet ÖZGENÇ, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 12. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 200; Bernd HEINRICH, **Ceza Hukuku Genel Kısım - I**, Ed. Yener Ünver, Çev. Hakan Hakeri, Yener Ünver, Veli Özer Özbek, Özlem Yenerer Çakmut, Barış Erman, Koray Doğan, Ramazan Barış Atladı, Pınar Bacaksız, İlker Tepe, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s. 93.

²³ DONAY, a.g.e., s. 76.

²⁴ Yargıtay CGK., E. 2016/1065, K. 2017/27, T. 24.1.2017 (<https://www.lexpera.com.tr>, erişim tarihi 16.04.2018).

²⁵ Durmuş TEZCAN / Mustafa Ruhan ERDEM / Murat ÖNOK, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 12. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015, s. 807.

²⁶ <https://www.tdk.gov.tr>, erişim tarihi 11.04.2018.

konusu kapsamında ele alabiliriz. Nitekim maddi olaylar da dahil olmak üzere her türlü veri “*bilgi*” olarak nitelendirilebilir²⁷.

Doktrinde bilgi ve belge arasındaki tek farkın, bilginin sözlü olması; belgenin ise yazılı olması olarak ifade edenler²⁸ olduğu gibi her ikisinin de yazılı olması gerektiğini ileri sürenler de vardır²⁹. Kanaatimizce belgenin muhakkak yazılı olması gerekirken, bilginin yazılı veya sözlü olması farketmez.

Günümüzdeki teknolojik gelişmeleri gözönünde bulundurduğumuzda bilgi ve belgelerin elektronik ve benzeri ortamlarda da mevcut olabileceğini kabul etmek gerekir³⁰. Bu bakımdan mikrofilm, mikrofiş şeklinde veya elektronik, manyetik vb. ortamlardaki kayıtlar da bu suçun konusu olabilir³¹.

Bilgi ve belge vermeme suçunun oluşabilmesi bakımından, talep edilen şeyin bilgi ve belge niteliğinde olması yeterli değildir. Bunun dışında bir takım şartların gerçekleşmesi gerekmektedir³². Buna göre bilgi ve belge vermeme suçunun oluşabilmesi için:

- Bank.K. ile yetkilendirilen merciler, denetim görevlileri veya ana ortaklık³³ bilgi ve belge talebinde bulunmalıdır.
- Talepte bulunanlar bilgi ve belgeleri, yetki ve görevleri nedeniyle istemiş olmalıdır.
- Bilgi ve belge talep edilen kişi bilgi ve belge verme konusunda görevli ve yetkili olmalıdır.

²⁷ Asuman AYTEKİN-İNCEOĞLU, “5411 Sayılı Bankacılık Kanunu’nda Düzenlenen Suçların Değerlendirilmesi”, **Banka Hukuku: Atölye Çalışmaları II**, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2008, s. 99.

²⁸ Sahir ERMAN, **Ticari Ceza Hukuku Cilt V: Bankacılık Suçları**, İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları, İstanbul, 1984, s. 302.

²⁹ Engin ARAS / Ömer YÜKSEL, **5411 Sayılı Bankacılık Kanunu’nda İdari Para Cezaları ve Suçlar**, Mas Yayıncılık, İstanbul, 2008, s. 354,355.

³⁰ HMK m.199’a göre: “*Uyuşmazlık konusu vakıaları ispata elverişli yazılı veya basılı metin, senet, çizim, plan, kroki, fotoğraf, film, görüntü veya ses kaydı gibi veriler ile elektronik ortamdaki veriler ve bunlara benzer bilgi taşıyıcıları bu Kanuna göre belgedir.*”

³¹ AKIN / PARLAR / HATİPOĞLU, a.g.e., s. 168; YİĞİT, a.g.e., s. 295.

³² Doktrinde bu şartlar “*suçun ön şartları*” olarak da isimlendirilmektedir. Bkz. DURSUN, a.g.e., s. 240.

³³ Bank.K. m. 38 kapsamında bilgi ve belge talep edebilme yetkisi sadece ana ortaklıklara tanınmaktadır.

(1) Bank.K. ile Yetkilendirilen Merciler, Denetim Görevlileri veya Ana Ortaklık Talepte Bulunmuş Olmalı

Bu suçun oluşumu için yetkili merciler³⁴, denetim görevlileri ve ana ortaklık tarafından bilgi ve belgenin açıkça talep edilmiş olması gerekir³⁵. Bilgi ve belge talebi yazılı olabileceği gibi sözlü de olabilir. Ancak bilgi ve belge talebinde bulunulurken talebin belirsiz ve soyut olmaması, içeriğinin açıkça belirlenebilir olması gerekir³⁶.

Kanun belirli bir bilgi veya belgeyi vermemeyi değil, sadece Bank.K.'da gösterilen yetkili mercilerin³⁷, denetim görevlilerinin³⁸ istedikleri bilgi ve belgeler ile ana ortaklığın³⁹ konsolide finansal tabloların hazırlanmasını teminen m. 38 kapsamında istedikleri bilgi veya belgelerin

³⁴ Yetkili mercilerden kasıt Bank.K. uyarınca herhangi bir konuda yetkilendirilen merciler olmayıp, bilgi ve belge isteme konusunda yetkilendirilmiş mercilerdir. DURSUN, a.g.e., s. 240.

³⁵ AYTEKİN-İNCEOĞLU, (2008), s. 99.

³⁶ DURSUN, a.g.e., s. 242.

³⁷ Bank.K. uyarınca yetkilendirilen merciler: TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu (m.97/1, 124/4), Bakanlar Kurulu (m.97, 99/2), Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (m. 20, 33/2, 40, 41, 45, 46, 50/6, 51/3, 52, 65, 66, 95), Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (m. 101/5),Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (m.106, 122/3, 123, 139), Banka (m.37/2, 38, 52), Banka Denetim Komitesi (m.24/3-4), Yabancı ülke kanunlarına göre denetime yetkili ve Kurum muadili merciler (m.98/3), Bağımsız Denetim Kuruluşları (m.15, 101/5, 124/2).

³⁸ Bank.K. uyarınca denetim görevlileri: TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu üyeleri (m.97/1, 101/7, 124/4-5-6),BDDK görevlileri (m. 95/6): Yeminli murakıp ve yardımcıları, bankacılık uzmanı ve yardımcıları, bilişim uzmanı ve yardımcıları, hukuk uzmanı ve yardımcıları, TMSF görevlileri (m.106, 139),Banka görevlileri: müfettişler (m.32/1),Yurt-dışında kurulu bankaların denetim görevlileri (m.98/3),İç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sisteminde çalışanlar (m.32/1-2, 95/10),Bağımsız denetim kuruluşları denetçisi (m.15, 95/7, 101/5, 124/2),5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu uyarınca BDDK'nın denetimiyle görevli olanlar (m.101/4, 124/1),Sayıştay (m.124/1).

³⁹ Bank.K. m.3: “...Ana ortaklık: Kontrolündeki ortaklıklar ile Kurul tarafından belirlenen usul ve esaslarla tanımlanan ortaklıkların finansal tablolarını kendi nezdinde konsolide eden banka veya finansal holding şirketini ... ifade eder.”. TTK’da “ana ortaklık” terimi yerine “hâkim şirket” terimi tercih edilmiştir. TTK m.195/1’e göre: “(1) a) Bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketinin, doğrudan veya dolaylı olarak; 1. Oy haklarının çoğunluğuna sahipse veya 2. Şirket sözleşmesi uyarınca, yönetim organında karar alabilecek çoğunluğu oluşturan sayıda üyenin seçimini sağlayabilmek hakkını haizse veya 3. Kendi oy hakları yanında, bir sözleşmeye dayanarak, tek başına veya diğer pay sahipleri ya da ortaklarla birlikte, oy haklarının çoğunluğunu oluşturuyorsa, b) Bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketini, bir sözleşme gereğince veya başka bir yolla hâkimiyeti altında tutabiliyorsa, birinci şirket hâkim, diğeri bağlı şirkettir.”

verilmemesini suç olarak düzenlemiştir⁴⁰. Dolayısıyla Bank.K. dışındaki kanunlarca yetkilendirilen merci ve görevlilerin istedikleri bilgi veya belgeler bu suçun konusu kapsamında değildir⁴¹. Maliye Bakanlığı, Rekabet Kurumu, Sermaye Piyasası Kurulu gibi merciler de bankalardan bilgi ve belge talep edebilmektedirler⁴². Ancak bu mercilerin bilgi ve belge talep etme yetkileri Bank.K.'dan kaynaklanmadığı için bu mercilere bilgi ve belge verilmemesi durumunda bu suç oluşmaz.

Bank.K uyarınca bilgi ve belge isteme yetkisi Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF)'na tanınmış olmakla birlikte sadece bunlarla sınırlı değildir⁴³. Bu nedenle bilgi ve belge vermeme suçunun sadece BDDK ve TMSF tarafından istenen bilgi ve belgeler bakımından uygulanacağı görüşüne katılmamaktayız⁴⁴. Zira maddede “*BDDK ve TMSF tarafından istenen bilgi ve belgeler*” ifadesi değil, “*bu Kanunla yetkilendirilen merciler ve denetim görevlilerinin istedikleri bilgi ve belgeler*” ifadesi kullanılmıştır. Dolayısıyla bu suçun oluşabilmesi bakımından Bank.K. kapsamında bilgi ve belge talep etme yetkisine sahip olan herhangi bir merciin bilgi ve belge talebinin yerine getirilmemiş olması yeterlidir.

Doktrinde meslek birliklerinin de bu madde kapsamında yetkili merci sayılması gerektiği ifade edilmektedir⁴⁵. Ancak meslek birlikleri Bank.K. uyarınca bilgi ve belge isteme konusunda yetkili kılınmadığı için bu görüşe katılmamız mümkün değildir.

⁴⁰ Selim Servet TAŞDELEN, **Bankacılık Kanunu Şerhi**, C. II, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015, s. 1386. İfade etmek gerekir ki kanunla yetkili merciler ve denetim görevlileri dışında özel hukuk tüzel kişisi olan ana ortaklığın istediği bilgi ve belgelerin verilmemesinin suç olarak düzenlenmesi durumu eleştiriye açıktır. Aynı yönde bkz. DURSUN, (2009), s. 272.

⁴¹ Seza REİSOĞLU, **Bankacılık Kanunu Şerhi: Madde 65-169**, C. II, 2. Baskı, Yaklaşım Yayınları, Ankara, 2015, s. 2271.

⁴² AYTEKİN-İNCEOĞLU, (2008), s. 98.

⁴³ YİĞİT, a.g.e., s. 296; AKIN / PARLAR / HATİPOĞLU, a.g.e., s. 168.

⁴⁴ ALICI; m. 153/1 uyarınca bilgi ve belge isteme yetkisinin sadece BDDK ve TMSF'ye tanındığını, diğer mercilere tanınan bilgi ve belge isteme yetkisinin bu madde kapsamında ele alınmaması gerektiğini ifade etmektedir. ALICI, a.g.e., s. 1994.

⁴⁵ Ahmet BATTAL, **Bankacılık Kanunu Şerhi**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007, s. 433, dn. 680.

(2) Talepte Bulunanlar Bilgi ve Belgeleri, Yetki ve Görevleri Nedeniyle Talep Etmiş Olmalı

Bilgi ve belgeler, yetkili mercilerin, denetim görevlilerinin veya ana ortaklıkların yetki ve görevleri nedeniyle ve bu yetki ve görevlerin sınırları içerisinde talep edilmiş olmalıdır. Dolayısıyla talepte bulunacakların yetki ve görevleri dışında ya da sahip oldukları yetki ve görevleri aşacak şekilde bilgi ve belge talebinde bulunmaları durumunda, talebin yerine getirilmemesi suç oluşturmaz.

Bilgi ve belge istemeye yetkili mercinin, yetkisi ve görevi dışında kalan bir hususa ilişkin bilgi ve belge talep etmesi durumunda talebi yerine getirmeyen kişilerin de bu madde kapsamında cezalandırılması mümkün değildir⁴⁶.

(3) Bilgi ve Belge Talep Edilen Kişi Bu Konuda Görevli ve Yetkili Olmalı

Bilgi ve belge verme hususunda yetkili ve görevli olmayan bir kimseden bilgi ve belge talep edilmesi durumunda, talebin kabul edilmemesi durumunda suç oluşmaz.

İstenilen bilgi ve belge, talep edilen kişinin zilyetliğinde olan bir belge yahut hukuki ve fiili görevi ve yetkileri kapsamında temin edebileceği bir bilgi olmalıdır⁴⁷. Bu bakımdan bir banka genel müdür yardımcısından yönetim kurulu karar defterinin istenmesi durumunda bu suç oluşmaz⁴⁸. Zira yönetim kurulu karar defteri genel müdür yardımcısının temin edebileceği veya zilyetliğinde bulunan bir belge değildir. İstenilen bilgi ve belgelerin hiç mevcut olmaması durumunda da fiili olanaksızlık söz konusu olup, suç oluşmaz⁴⁹.

Herkesçe bilinebilen veya herkesin eli altında bulunabilen bilgi ve belgelerin verilmesi, esasında yetkili merci veya denetim görevlilerine somut bir katkı sağlamayacağından, böyle bilgi ve belgelerin verilmemesi durumunda da suç oluşmaz⁵⁰.

---

⁴⁶ DURSUN, a.g.e., s. 241.

⁴⁷ Seza REİSOĞLU, **Bankacılık Kanunu Şerhi: Madde 73-171**, C. II, 2. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2006, s. 1273.

⁴⁸ REİSOĞLU, (2006), s.1273.

⁴⁹ ÖZGEN, a.g.m., s. 47.

⁵⁰ DONAY, a.g.e., s. 76.

b. Fiil

Bank.K ile yetkilendirilen merciler ve denetim görevlileri ile Bank.K kapsamındaki kuruluşların, konsolide finansal tabloların hazırlanmasını teminen m.38 kapsamında bilgi ve belge talep etmesiyle, belge talep edilen kişi bakımından bilgi ve belge verme yükümlülüğü doğmakta, bu yükümlülüğün ihlaliyle ise suç tamamlanmaktadır. Yükümlülüğün ihlali bilgi ve belge vermeme şeklindeki hareketler sonucunda meydana gelir. Dolayısıyla bilgi ve belge vermeme suçunun fiil unsurunu bilgi ve belgelerin verilmemesi şeklindeki hareketler oluşturmaktadır⁵¹.

Bilgi ve belge vermeme suçu ihmali bir suç olup, icrai bir suç değildir⁵². Zira failin pasif kalmasıyla yani bilgi ve belge talebine rağmen icrai bir harekette bulunmamasıyla suç oluşur. Suçun kanuni tanımında bilgi ve belge vermeme şeklindeki ihmali hareketlerin cezalandırılacağı açıkça ifade edildiğinden, bilgi ve belge vermeme suçu gerçek ihmali bir suçtur. Gerçek ihmali suçlarda fail, kanuni düzenlemeyle kendisine yüklenilmiş olan belirli bir icrai harekette bulunmadığından dolayı cezalandırılır⁵³. Nitekim bilgi ve belge vermeme suçu bakımından da fail, Bank.K uyarınca kendisine yüklenilmiş olan bilgi ve belge vermek şeklindeki icrai harekette bulunmadığından dolayı cezalandırılır. Kanun bilgi ve belge vermeme şeklindeki hareketleri suç olarak düzenlediğinden kural olarak kendisinden bilgi ve belge talep edilen kişinin susma ve cevap vermeme imkanı yoktur⁵⁴. Zira ortada bilgi ve belge verilmesi konusunda yükümlülük yükleyen emredici bir norm bulunmaktadır.

Bilgi ve belge vermeme suçunun oluşabilmesi için istenen bilgi ve belgelerin belirlenen sürede yetkili mercilere, denetim görevlilerine yahut ana ortaklıklara verilmemiş olması gerekir⁵⁵. Süre belirlenirken talep edilen bilgi ve belgenin niteliği, içeriği ve bilgi ve belgeye ulaşmanın zaman alabileceği gibi hususlar gözönünde bulundurulur, talepte bulunulacak kişiye makul bir süre tanınmalıdır⁵⁶. Eğer süre belirlenmemişse somut olayın koşulları gözönüne alınarak belirlenecek sürenin sonunda suç işlenmiş kabul edilir⁵⁷.

⁵¹ REİSOĞLU'na göre bu suçun fiil unsuru kendisine tevdi edilen hukuken ve fiilen ulaşması mümkün bilgi ve belgeleri görevlilere tevdi etmemektir. REİSOĞLU, (2006), s. 1274.

⁵² ERMAN, a.g.e., s. 302; MAHMUTOĞLU, a.g.e., s. 122; DURSUN, a.g.e., s. 243.

⁵³ HEINRICH, a.g.e., s. 96; ÖZGENÇ, a.g.e., s. 214.

⁵⁴ ERMAN, a.g.e., s. 302.

⁵⁵ ALICI, a.g.e., s. 1995.

⁵⁶ SÖZÜER, (2005), s. 172, MAHMUTOĞLU, a.g.e., s. 122; AYTEKİN-İNCEOĞLU, (2008), s. 99.

⁵⁷ DURSUN, a.g.e., s. 243.

Bilgi ve belge vermemek şeklindeki ihmali hareket, usulüne uygun bir talebe rağmen hareketsiz kalma şeklinde olabileceği gibi talebin reddi şeklinde de olabilir. Örneğin; bilgi ve belgenin verilmeyeceğine dair bir yazı gönderilmişse, bu yazının ulaşmasıyla fiil unsuru gerçekleşmiş olur⁵⁸. Kişinin bilgi vermek üzere davet edilmesi ve fakat bu davete icabet etmemesi durumunda da yine fiil unsuru gerçekleşmiş olur⁵⁹.

Verilen bilgi ve belgenin eksik olması durumunda, eksik olan kısım bakımından bilgi ve belge vermeme suçunun oluştuğunu kabul etmek gerekir⁶⁰. Ancak söz konusu eksiklik esaslı olmalı ve ihtiyaç duyulan bilgilenmeyi güçleştirmelidir⁶¹.

Talep edilen bilgi ve belgelerle, verilen bilgi ve belgenin alakasız olması durumunda da bilgi ve belge vermeme suçu oluşur⁶². Zira bu durumda esas itibarıyla talep edilen bilgi ve belge verilmemiş olacağından, bilgi ve belge vermek şeklindeki yükümlülük yerine getirilmemiş olur.

Bilgi ve belge verme hususunda gecikme gösterilmesi durumunda gecikme bilgi ve belgeyi vermeme kastıyla yapılmışsa bu takdirde bilgi ve belge vermeme suçundan bahsedilir⁶³. Zira bilgi ve belge verme hususunda gecikme gösterilmesi bazı durumlarda bilgi ve belge yükümlülüğünün yerine getirilmesini anlamsız kılabilir. Gecikme gösterilip gösterilmediği talep edilen bilgi ve belgenin niteliği, içeriği ve bilgi ve belgeye ulaşmanın zaman alabileceği gibi hususlar gözönüne alınarak belirlenecek olan makul süreye göre belirlenir.

Gerçeğe aykırı bilgi ve belge verilmesi durumunda ise bilgi ve belge vermeme suçu oluşmaz. Talep edilen “*belge*”lerin gerçeğe aykırı olması durumunda Bank.K. m. 155’te⁶⁴ düzenlenen gerçeğe aykırı beyanda bulunma

---

⁵⁸ Gürcan AVCI / Murat GÜÇLÜ, **Pratik Uygulamalarıyla Bankacılık Suçları**, Scala Yayıncılık, İstanbul, 2012, s. 96.

⁵⁹ ERMAN, a.g.e., s. 302.

⁶⁰ SÖZÜER, (2005), s. 172; DURSUN, a.g.e., s. 244; AYTEKİN-İNCEOĞLU, (2008), s. 99; ALICI, a.g.e., s. 1996. MAHMUTOĞLU eksik bilgi verilmesinin bu suç kapsamında ele alınmaması gerektiğini ifade etmektedir. MAHMUTOĞLU, a.g.e., s. 122.

⁶¹ ARAS / YÜKSEL, a.g.e., s. 354.

⁶² DURSUN, a.g.e., s. 244.

⁶³ DONAY, a.g.e., s. 76.

⁶⁴ Bank.K. m.155: “*Bu Kanun kapsamındaki kuruluşların, bu Kanunda gösterilen merciler ile denetim görevlilerine ve mahkemelere verdikleri veya yayımladıkları belgelerdeki gerçeğe*

suçu oluşur⁶⁵. Ancak talep edilen “*belge*”nin değil de “*bilgi*”nin gerçeğe aykırı olması durumunda ise ne bilgi ve belge vermeme suçu ne de gerçeğe aykırı beyanda bulunma suçu oluşur⁶⁶. Zira m.155 sadece belgelerde yer alan gerçeğe aykırı beyanları cezalandırmaktadır. Dolayısıyla gerçeğe aykırı bilgi verme durumunda suçta ve cezada kanunilik ilkesi uyarınca cezalandırma mümkün değildir.

Gerçek ihmali suçlar sırf hareket suçlarıdır⁶⁷. Bu bakımdan bilgi ve belge vermeme suçu sırf hareket suçu olup, neticeli bir suç değildir. Zira suçun kanuni tanımında fiilden ayrımlanabilen bir neticenin meydana gelmesi aranmamış olup, fiilin gerçekleşmesi suçun oluşması bakımından yeterli görülmüştür⁶⁸. Dolayısıyla bilgi ve belge vermeme suçu istenilen bilgi ve belgelerin verilmemesiyle tamamlanmış olur. Bu nedenle aşağıda netice, nedensellik bağı ve objektif isnadiyet unsurları bakımından inceleme yapılmayacaktır.

c. Fail

Bilgi ve belge vermeme suçunun faili, talep edilen bilgi ve belgeleri vermeyen kişidir. Bu bakımdan bir kimsenin bu suçun faili olabilmesi için bilgi ve belge vermekle yükümlü olması gerekir⁶⁹. Bank.K’na göre bilgi ve belge verme yükümlülüğü sadece belirli kişiler bakımından öngörülmemiş, tüm gerçek ve tüzel kişiler bakımından öngörülmüştür⁷⁰. Bu bakımdan bilgi

---

aykırı beyanlardan dolayı, bunları ve bunların düzenlenmesine esas teşkil eden her türlü belgeleri imza edenler, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve binbeşyüz günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılır.”

⁶⁵ AYTEKİN-İNCEOĞLU, (2008), s. 96.

⁶⁶ AYTEKİN-İNCEOĞLU, (2008), s. 96.

⁶⁷ Mahmut KOCA, İlhan ÜZÜLMEZ, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 7. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 366.

⁶⁸ HEINRICH, a.g.e., s. 91.

⁶⁹ YİĞİT, a.g.e., s. 306.

⁷⁰ BanK.K. m.96/2: “**Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişiler**, Devletin güvenliği ve temel dış yararlarına karşı ağır sonuçlar doğuracak hâller ile meslek sırrı, aile hayatının gizliliği ve savunma hakkına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla özel kanunlardaki yasaklayıcı ve sınırlayıcı hükümler dikkate alınmaksızın gizli dahi olsa Kurum tarafından bu Kanun kapsamında verilen görevler ile sınırlı olmak üzere istenecek her türlü bilgi ve belgeyi uygun süre ve ortamda, sürekli veya münferit olarak vermeye, istenecek defter ve belgeleri ibraz etmeye ve incelemeye hazır bulundurmaya, tüm bilgi işlem sistemini denetim amaçlarına uygun olarak ilgili personele açmaya, verilerin güvenliğini sağlamaya ve muhafaza etmek zorunda oldukları her türlü defter, belge ve karneler ile vermek zorunda buldukları bilgilere ilişkin mikrofiş, mikrofilm, manyetik teyp, disket ve benzeri

ve belge vermeme suçu herkes tarafından işlenebilen genel bir suç olup, özgü bir suç değildir⁷¹.

Bank.K m.153/1’de bu suçun failinin “*bilgi ve belgeleri vermeyen kişi*” olduğu ibaresine yer verilmiştir. Bu ibareden hareketle bilgi ve belge vermeme suçunun failinin hem gerçek kişiler hem de tüzel kişiler olabileceği, zira madde metninde gerçek kişi-tüzel kişi ayrımı yapılmadığı sonucuna varılabilir. Ancak ceza hukuku sistemimizde tüzel kişilerin fail olabilmeleri kabul edilmemektedir⁷². Ceza hukuku sistemimizde “*kusursuz ceza olmaz*” ilkesi gereği yalnızca gerçek kişiler fail olarak cezalandırılmaktadır. Zira tüzel kişilerin irade ve hareket yetenekleri bulunmadığından kusur yetenekleri de bulunmamaktadır⁷³. Dolayısıyla tüzel kişileri bilgi ve belge vermeme suçunun faili olarak nitelendirmek doğru olmaz. Bu bakımdan bilgi ve belge vermeme suçunun failini gerçek kişiler ve tüzel kişilerin görevlileri olarak anlamak gerekir⁷⁴. Nitekim bilgi ve belge vermeme suçunun yaptırımı olarak hapis cezasının öngörülmesi de bu görüşü desteklemektedir⁷⁵.

d. Mağdur

Bilgi ve belge vermeme suçunun mağdurunun kim olduğu hususunda suçun kanuni tanımında herhangi bir ibare yer almamaktadır.

Bilgi ve belge vermeme suçu kamu düzeni bakımından önem arzeden bankacılık düzenine karşı işlenen suçlardan olup, bankacılık düzeninin bir

---

ortamlardaki kayıtlarını ve bu kayıtlara erişim veya kayıtları okunabilir hale getirmek için gerekli tüm sistem ve şifreleri incelemek için ibraz etmeye ve işletmeye mecburdurlar” . Vurgu tarafımızca eklenmiştir.

Bank.K m.123/4: “**Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişiler**, Devletin güvenliği ve temel dış yararlarına karşı ağır sonuçlar doğuracak hâller ile meslek sırrı, aile hayatının gizliliği ve savunma hakkına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, özel kanunlardaki yasaklayıcı ve sınırlayıcı hükümler dikkate alınmaksızın gizli dahi olsa Fon tarafından bu Kanun kapsamında verilen görevler ile sınırlı olmak üzere istenecek her türlü bilgi ve belgeyi uygun süre ve ortamda, sürekli veya münferit olarak vermeye, istenecek defter ve belgeleri ibraz etmeye mecburdurlar”. Vurgu tarafımızca eklenmiştir.

⁷¹ Aynı yönde bkz. SÖZÜER, (2005), s. 171; DURSUN, a.g.e., s. 239; REİSOĞLU, (2015), s. 2272; ALICI, a.g.e., s. 1995. Aksi görüş için bkz. YİĞİT, a.g.e., s. 306; AKIN / PARLAR / HATİPOĞLU, a.g.e., s. 169; AVCI / GÜÇLÜ, a.g.e., s. 95.

⁷² Fatih Selami MAHMUTOĞLU / Serra KARADENİZ, **Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi**, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 257,258.

⁷³ MAHMUTOĞLU / KARADENİZ, a.g.e., s. 257; KOCA / ÜZÜLMEZ, a.g.e., s. 105.

⁷⁴ AYTEKİN-İNCEOĞLU, (2006), s. 218.

⁷⁵ AYTEKİN-İNCEOĞLU, (2006), s. 218.

parçası olan gözetim ve denetim düzeninin korunması amacıyla düzenlenmiştir. Zira gözetim ve denetim yükümlülüğünün gereği gibi yerine getirilememesi bankacılık düzeninin bozulmasına ve böylelikle tüm toplumun zarar görmesine neden olur. Dolayısıyla bilgi ve belge vermeme suçunun mağduru toplumu oluşturan herkestir⁷⁶. Bu bakımdan bilgi ve belge vermeme suçunun somut ve belirli bir mağduru bulunmamaktadır.

2. Manevi Unsur

Ceza hukuku sistemimizde kural kişinin kastından sorumlu olmasıdır. Taksirli sorumluluk halleri istisnadır. Taksirle işlenen fiiller, kanunun açıkça belirttiği hallerde cezalandırılır. Bank.K.'da düzenlenen suçlar bakımından taksirli sorumluluk halleri düzenlenmediğinden, bu suçlar bakımından taksirli sorumluluk söz konusu değildir. Bu bakımdan bilgi ve belge vermeme suçu Bank.K.'da düzenlenen diğer suçlar gibi kasten işlenebilen bir suç olup, taksirle işlenebilmesi mümkün değildir.

Bilgi ve belge vermeme suçunun kanuni tanımında özel bir amaç ve saik öngörülmediğinden bu suç genel kastla işlenebilen bir suçtur. Dolayısıyla faili bilgi ve belge vermemeye yönelten amaç ve saikin suçun oluşumu bakımından herhangi bir önemi yoktur.

Failin kastı doğrudan kast olabileceği gibi olası kast da olabilir⁷⁷. Bu suç genel olarak doğrudan kastla işlenebilecek bir suç olmasına rağmen özellikle eksik bilgi ve belge verme durumunda, eksik kalan kısım bakımından gündeme gelecek olan bilgi ve belge vermeme suçunda olası kast söz konusu olabilir⁷⁸. Zira fail yetkili ve görevli mercilere verdiği bilgi ve belgede eksiklik olduğunu öngörmesine rağmen durumu kabulleniyorsa failin olası kastla sorumluluğundan bahsetmek mümkündür.

Doğrudan kastın bilme ve isteme olmak üzere iki unsuru bulunmaktadır. Bilme unsuru failin suçun tüm maddi unsurlarına ilişkin bilgi sahibi olmasıyken, isteme unsuru suçun maddi unsurlarını gerçekleştirmeye yönelik iradeyi ifade etmektedir⁷⁹. Bu bakımdan bilgi ve belge vermeme şeklindeki

⁷⁶ MAHMUTOĞLU'na göre suçun mağduru kamudur. MAHMUTOĞLU, a.g.e., s. 121.

⁷⁷ AKIN / PARLAR / HATİPOĞLU, a.g.e., s. 170.

⁷⁸ DURSUN, a.g.e., s. 247.

⁷⁹ Adem SÖZÜER, **Ceza Hukuku Uygulama Rehberine Giriş ve Pratik Çalışma Notu**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku ve Kriminoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi, İstanbul, 2013, s. 22.

ihmali hareket bilinçli bir iradeyle kanunen yapmakla yükümlü olunan bir görevin veya edimin yerine getirilmemesinin istenmesi sonucu meydana geldiğinde, bilgi ve belge vermeme suçu doğrudan kastla işlenmiş olur⁸⁰.

Bu suç bakımından suçun maddi unsurlarında hata gündeme gelebilir⁸¹. Örneğin; failin istenen belgenin kendisinde olduğunu bilmemesi, istenen belgeyi değil de yanlışlıkla başka bir belge göndermesi, belgeyi farkında olmaksızın yanlış yere göndermesi, bilgi ve belge isteyen Bank.K. uyarınca bilgi ve belge isteme konusunda görevli ve yetkili olduğunu bilmemesi; failin istenilen bilgi ve belgeyi talep eden kişilerin görev ve yetkilerine girmedikleri için vermemesi gibi durumlarda fail suçun maddi unsurlarında hataya⁸² düşmüştür. Böyle durumlarda failin kastı kalkacağından ve bilgi ve belge vermeme suçunun taksirli hali düzenlenmediğinden failin cezai sorumluluğu söz konusu olmaz.

3. Hukuka Aykırılık Unsuru

AY m.38/5 uyarınca “*Hiç kimse kendisini ve kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz*”⁸³. Bu hükümden hareketle kendisinden bilgi ve belge talep edilen kişi, istenen bilgi ve belgenin verilmesi sonucunda kendisi veya yakınlarının suçlanacağını ileri sürerek bilgi ve belgeleri vermekten imtina edebilir. Bu durumda anayasal bir hakkın kullanılması söz konusu olup, failin hukuka aykırılığı ortadan kalkar ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) m.26/1 uyarınca faile ceza verilmez⁸⁴.

---

⁸⁰ ARAS / YÜKSEL, a.g.e., s. 357.

⁸¹ Suçun maddi unsurlarında hata suçun maddi unsurlarına ilişkin eksik ve yanlış tasavvuru ifade etmektedir. Maddi unsurlarda hatanın kastı kaldırabilmesi için failin tasavvuru, zihninden geçirdikleri gerçekleştirmede fiil suç teşkil etmeyecekse bu durumda failin kastı kalkar. SÖZÜER, a.g.e., s. 25.

⁸² TCK m.30/1: “*Fiilin icrası sırasında suçun kanuni tanımındaki maddi unsurları bilmeyen bir kimse, kasten hareket etmiş olmaz. Bu hata dolayısıyla taksirli sorumluluk hali saklıdır.*”

⁸³ Bu hükümden ceza hukukunun temel ilkelerinden biri olan “*nemo tenetur ilkesi*”ni görmekteyiz. Nemo tenetur ilkesi uyarınca kişi ceza yargılamasında susma hakkı, tanıklıktan çekinme hakkı, müdafii ile görüşme hakkı, kendini suçlayıcı beyanda bulunmaya ve kendini suçlayıcı delil göstermeye zorlanamaması hakkına sahiptir. Nemo tenetur ilkesi esas itibarıyla kişilerin güç ve şiddet yoluyla kendilerini suçlayıcı bir beyanda bulunmaya zorlanmasını engellemeyi amaçlar. Zira güç ve şiddet yoluyla elde edilen beyanlar güvenilir olmadığı gibi böyle yöntemler kişilerin sahip olduğu temel hak ve özgürlüklerle de uyumlu değildir. Luis E. Chiesa, “Beyond Torture: The Nemo Tenetur Principle in Borderline Cases”, “Beyond Torture: The Nemo Tenetur Principle in Borderline Cases”, **Boston College Third World Law Journal**, C. 30-35, 2010, s.s. 85-116, s. 85-86.

⁸⁴ DURSUN, (2009), s. 273.

AY m.38/5'de yer alan “*yakın*” kavramının kimleri kapsayacağını belirlenmesi gerekmektedir. Buradaki yakın kavramından anlamamız gereken 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)’nda “*kendisi ve yakınları aleyhine tanıklıktan çekinme*” başlıklı m.48’te⁸⁵ belirtilen kişilerdir⁸⁶.

Bilgi ve belge vermeme suçu bakımından “*ilgilinin rızası*” hukuka uygunluk nedeni gündeme gelebilir. Bilgi veya belge talep eden kişi, bilgi ve belge verilmesi için öngörülen süre dolmadan, bilgi ve belge talebinden vazgeçerse ilgilinin rızası hukuka uygunluk nedeni söz konusu olup, suç öngörülen sürenin dolmaması nedeniyle tamamlanmadığından vazgeçme anına kadar bilgi ve belgeleri vermeyen kişi cezalandırılmaz. Ancak bilgi ve belge verilmesi için öngörülen süre dolduktan sonra bilgi ve belge talep eden kişinin, bilgi ve belge talebinden vazgeçmesi, bilgi ve belge vermeme fiilini hukuka uygun hale getirmez ve fail bilgi ve belge vermeme suçundan dolayı cezalandırılır⁸⁷. Zira rıza mutlaka suç tamamlanmadan önce veya icra hareketlerinin yapılması sırasında verilmiş olmalıdır⁸⁸. Bu bakımdan bilgi ve belge vermek için öngörülen sürenin dolmasıyla suç tamamlanacağından, verilen rıza, fiili hukuka uygun hale getirmez.

⁸⁵ CMK m. 48: “*Tanık, kendisini veya 45 inci maddenin birinci fıkrasında gösterilen kişileri ceza kovuşturmasına uğratabilecek nitelikte olan sorulara cevap vermekten çekinebilir. Tanığa cevap vermekten çekinebileceği önceden bildirilir.*”

CMK m.45: “*(1) Aşağıdaki kimseler tanıklıktan çekinebilir: a) Şüpheli veya sanığın nişanlısı. b) Evlilik bağı kalmasa bile şüpheli veya sanığın eşi. c) Şüpheli veya sanığın kan hısımlığından veya yakın hısımlığından üstsoy veya altsoyu. d) Şüpheli veya sanığın üçüncü derece dahil kan veya ikinci derece dahil kayın hısımları. e) Şüpheli veya sanıkla aralarında evlâtlık bağı bulunanlar.*”

⁸⁶ ERMAN, bu hukuka uygunluk nedeninin, bilgi ve belge verilmesi durumunda kişinin kendisinin veya HUMK m. 246 (HMK m. 250)’daki yakınlarının suçlanması halinde söz konusu olacağını ifade etmiştir. ERMAN, a.g.e., s. 302. DURSUN, burada suça ilişkin bir değerlendirme söz konusu olduğu için HMK m. 250’deki yakınlardan ziyade CMK m. 45’teki yakınların dikkate alınması gerektiğini ifade etmektedir. DURSUN, a.g.e., s. 245, dn. 112.

⁸⁷ YİĞİT, istenen bilgi ve belgeler verilmez ancak daha sonra bilgi ve belge talep eden, talebinden vazgeçerse “*mağdurun rızası*” nedeniyle suç oluşmayacağını ifade etmektedir. YİĞİT, a.g.e., s. 314. YİĞİT’in bu görüşüne iki noktada katılmamaktayız. İlk olarak YİĞİT, burada hatalı bir şekilde “*ilgilin rızası*” ifadesi yerine “*mağdurun rızası*” ifadesini kullanmıştır. Kanaatimizce irade yeteneğine sahip olmayan tüzel kişiler suçun mağduru olamazlar, şartları varsa suçtan zarar gören olabilirler. Bu bakımdan “*mağdurun rızası*” ifadesi yerinde olmamıştır. İkinci olarak ilgilinin rızası hukuka uygunluk nedeninin söz konusu olabilmesi için rızanın mutlaka suçtan önce veya en geç suç tamamlanmadan (bilgi ve belge vermeme suçu bakımından bilgi ve belge verilmesi için öngörülen sürenin dolması olarak anlamalıyız) önce verilmesi gerekir. Bu bakımdan suç tamamlandıktan sonra verilen rızanın da bir hukuka uygunluk nedeni olarak kabulü doğru değildir.

⁸⁸ SÖZÜER, a.g.e., s. 30.

BDDK ve TMSF'nin bilgi ve belge isteme yetkilerine ilişkin Bank.K m.96/2 ve m.123/1 uyarınca; Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişiler, devletin güvenliği ve temel dış yararlarına karşı ağır sonuçlar doğuracak hâller ile meslek sırrı, aile hayatının gizliliği ve savunma hakkına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla gizli dahi olsa BDDK ve TMSF tarafından istenecek her türlü bilgi ve belgeyi vermeye mecburdur. Bu düzenlemelerden hareketle bilgi ve belge verme konusunda devletin güvenliği ve temel dış yararlarına karşı ağır sonuçlar doğuracak haller, meslek sırrı, aile hayatının gizliliği ve savunma hakkına ilişkin durumlarda bilgi ve belge verilmesinin mecburi olmadığı, bu durumların birer hukuka uygunluk nedenleri olduğu sonucuna ulaşmaktayız.

Doktrinde bu hukuka uygunluk nedenlerinden özellikle “*devletin güvenliği ve temel dış yararlarına karşı ağır sonuçlar doğuracak haller*”in uygulamada sorunlara yol açabileceği ifade edilmektedir⁸⁹. Zira “*devletin güvenliği ve temel dış yararlarının ölçütü belli değildir. Hangi merci bir bilginin bu nitelikte olduğuna karar verecektir? Bu karara karşı bir başvuru yolu var mıdır? Bunların yanıtına ilişkin maddede herhangi bir açıklama bulunmamaktadır*”⁹⁰. Bu bakımdan söz konusu düzenleme istismar edilmeye müsaittir. Zira kendisinden bilgi ve belge istenen kişi, bilgi ve belgenin verilmesi durumunda devletin güvenliği ve temel dış yararlarına karşı ağır sonuçlar doğuracağı gerekçesiyle bilgi veya belge vermekten imtina edebilir⁹¹. Kanaatimizce böyle sorunların önüne geçmek adına bu konuda CMK’da devlet sırları hakkında tanıklık yapılması⁹² ve devlet sırrı niteliğinde bilgi

⁸⁹ SÖZÜER, (2005), s. 172; AYTEKİN-İNCEOĞLU, (2006), s. 232; DURSUN, (2009), s. 216.

⁹⁰ SÖZÜER, (2005), s. 172.

⁹¹ SÖZÜER, (2005), s. 172.

⁹² CMK m. 47: “(1) Bir suç olgusuna ilişkin bilgiler; Devlet sırrı olarak mahkemeye karşı gizli tutulamaz. Açıklanması, Devletin dış ilişkilerine, milli savunmasına ve milli güvenliğine zarar verebilecek; anayasal düzeni ve dış ilişkilerinde tehlike yaratabilecek nitelikteki bilgiler; Devlet sırrı sayılır. (2) Tanıklık konusu bilgilerin Devlet sırrı niteliğini taşıması halinde; tanık, sadece mahkeme hâkimi veya heyeti tarafından zâbit kâtabi dahi olmaksızın dinlenir. Hâkim veya mahkeme başkanı, daha sonra, bu tanık açıklamalarından, sadece yüklenen suçu açıklığa kavuşturabilecek nitelikte olan bilgileri tutanağa kaydettirir. (3) Bu madde hükmü, hapis cezasının alt sınırı beş yıl veya daha fazla olan suçlarla ilgili olarak uygulanır. (4) Cumhurbaşkanının tanıklığı söz konusu olduğunda sırrın niteliğini ve mahkemeye bildirilmesi hususunu kendisi takdir eder.”

içeren belgelerin incelenmesi⁹³ bakımından öngörülen düzenlemelere benzer bir düzenleme yapılmalıdır.

Bank.K m.96/2 ve m.123/1'de meslek sırrı⁹⁴ nedeniyle bilgi ve belge verilmemesi bir hukuka uygunluk nedeni olarak düzenlenmiştir. Bu bakımdan özel kanunları uyarınca meslek sırrına sahip oldukları düzenlenen kişilerin bu kapsamda bilgi ve belge vermeyeceği kabul edilmektedir⁹⁵. Bankacılık sırlarının⁹⁶ da meslek sırrı kapsamında olup⁹⁷, bu hukuka uygunluk nedeni kapsamında değerlendirileceği ifade edilmektedir⁹⁸. Ancak Bank.K m.73'te⁹⁹

⁹³ CMK m.125: “ (1) Bir suç olgusuna ilişkin bilgileri içeren belgeler, Devlet sırrı olarak mahkemeye karşı gizli tutulamaz. (2) Devlet sırrı niteliğindeki bilgileri içeren belgeler, ancak mahkeme hâkimi veya heyeti tarafından incelenebilir. Bu belgelerde yer alan ve sadece yüklenen suçta açıklığa kavuşturabilecek nitelikte olan bilgiler; hâkim veya mahkeme başkanı tarafından tutanağa kaydedilir. (3) Bu madde hükmü, hapis cezasının alt sınırı beş yıl veya daha fazla olan suçlarla ilgili olarak uygulanır.”

⁹⁴ Meslek sırrı; mesleğin ifası sırasında öğrenilen ve açıklanmaması gereken gizli bilgilerdir. Pınar Çağla KANDIRALIOĞLU, **Türk Hukukunda Bankaların Sır Saklama Yükümlülüğü**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2011, s. 80.

⁹⁵ SÖZÜER, (2005), s. 172.

⁹⁶ Doktrindeki bir görüşe göre banka sırrı, müşteri ile banka arasındaki sözleşme ilişkisinden kaynaklanan sırlar iken; diğer görüşe göre ise banka sırrı meslek sırrının bir türü olup korunan sadece bankadır. İkinci görüşte olanların bir kısmı ise esasında burada genişletilmiş bir meslek sırrının söz konusu olduğunu, modern ekonomik hayatın müşterilerin sırlarının da saklanmasını gerektirdiğini ifade etmektedir. Süheyl DONAY, “Bankacılık Suçları”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, İstanbul, C. L, S.1-4, 1984, s.s. 213-238, s. 230; KANDIRALIOĞLU, a.g.e., s. 81.

⁹⁷ DONAY, a.g.m., s. 230; KANDIRALIOĞLU, a.g.e., s. 81.

⁹⁸ AYTEKİN-İNCEOĞLU, (2006), s. 233.

⁹⁹ Bank.K m.73: “(2) (...) Kurumun elde edeceği sır niteliğindeki bilgi ve belgeler, kuruluş ve faaliyet izni verilmesinde, faaliyetlerin denetiminde, düzenlemelere uyulup uyulmadığının izlenmesinde ve Kurul kararlarına karşı açılacak idarî davaların görülmesinde kullanılabilir. (Değişik dördüncü cümle: 13/2/2011-6111/146 md.) Kurumun bu fıkra kapsamında elde edeceği sır niteliğindeki bilgi ve belgeler, ceza soruşturması ve kovuşturması kapsamında savcılıklar ile ceza mahkemeleri, görevden ayrılmış olsalar dahi, görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri iddia edilen suçlardan dolayı başlatılan soruşturma ve kovuşturmalar ile bağlantılı olarak talepte bulunacak Kurul Başkanı ve üyeleri ile Kurum personeli dışında hiçbir kişi, kurum ve kuruluşa verilemez. Mahkeme kararına bağlanmış sır kapsamına giren bilgilerin verilmesinden Kurum sorumlu tutulamaz. (3) (Değişik üçüncü fıkra: 13/2/2011-6111/146 md.) Sıfat ve görevleri dolayısıyla bankalara veya müşterilerine ait sırları öğrenenler, söz konusu sırları bu konuda kanunen açıkça yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayamazlar. Bu yükümlülük görevden ayrıldıktan sonra da devam eder. 22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu, 13/6/1952 tarihli ve 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun, 20/4/1967 tarihli ve 854 sayılı Deniz İş Kanunu ile 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu kapsamında çalıştırılan işçi, gemi adamı ve gazetecinin ücret, prim, ikramiye

bazı durumlarda bankacılık sırlarına ilişkin durumlarda da kanunen yetkili kılınan mercilere açıklama yapılabileceği düzenlenmiştir¹⁰⁰.

Bank.K m.96/2 ve m.123/1’de aile hayatının gizliliği, bilgi ve belge vermeme suçu bakımından bir hukuka uygunluk nedeni olarak düzenlenmiştir. Doktrindeki bir görüşe göre¹⁰¹ Bank.K m.96/2 ve m.123/1’de geçen “*aile hayatının gizliliği*” ifadesinin AY m.20’de yer alan “*Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz*” hükmünden hareketle “*özel hayatın ve aile hayatının gizliliği*” şeklinde anlaşılmalıdır. Kanaatimizce böyle bir yoruma gerek yoktur. Zira anayasal bir hakkın kullanılması kapsamında bilgi ve belgelerin verilmemesi hukuka aykırı sayılmayacağından, Anayasa’da düzenlenen hakların bu istisnalardan olup-olmadığını ayrıca belirtmeye gerek yoktur. Zira anayasal bir hakkın kullanılması genel hukuka uygunluk nedeni olup, tüm suçlar bakımından geçerlidir¹⁰².

ve bu nitelikte her çeşit istihkak ödemelerinin özel olarak açılan banka hesabına yapılması halinde, bu hesaplara ilişkin bilgi ve belgelerin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığı ile bunlara bağlı ve ilgili kurum ve kuruluşlara verilmesi ile 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 8 inci ve 100 üncü maddelerinin uygulanması ile genel sağlık sigortalılığında gelir testinin yapılmasına ilişkin bilgi ve belgelerin Sosyal Güvenlik Kurumuna ve il veya ilçe sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarınca yapılan sosyal yardım hak sahiplerinin tespiti ile gelir testi işlemlerinin yürütülmesi amacıyla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğüne verilmesi sırrın ifşası sayılmaz. (...) (4) Kurumun gözetim ve denetimine tabi kuruluşların, bunların ortaklarına, bağlı ortaklık, iştirak, birlikte kontrol edilen ortaklıklarının faaliyetlerine veya müşterilerine ilişkin yabancı ülke kanunlarına göre denetime yetkili ve Kurum muadili mercilerin taleplerinin Kurumca karşılanması, gizlilik sözleşmesi yapılması ve sadece belirtilen amaçlar ile sınırlı kılınması koşuluyla bankaların ve finansal kuruluşların, kendi aralarında doğrudan doğruya ya da risk merkezi veya en az beş banka ya da finansal kuruluş tarafından kurulacak şirketler vasıtasıyla yapacakları her türlü bilgi ve belge alışverişinin yanı sıra doğrudan veya dolaylı pay sahipliği yoluyla sermayelerinin yüzde onunu ve daha fazlasını temsil eden paylarının satışı amacıyla muhtemel alıcıların yapacakları değerlendirme çalışmalarında ya da sermayelerinin yüzde on veya daha fazlasına sahip olan yurt içinde veya yurt dışında yerleşik kredi kuruluşu ile finansal kuruluşlar da dâhil ana ortaklıkların konsolide finansal tablo hazırlama çalışmalarında, risk yönetimi ve iç denetim uygulamalarında veya kredileri de dâhil varlıklarının ya da bunlara dayalı menkul kıymetlerin satışı amacıyla yapılacak değerlendirme çalışmalarında ya da değerlendirme, derecelendirme veya destek hizmeti alınması ile bağımsız denetim faaliyetlerinde ve gerekli tedbirlerin alınması kaydıyla hizmet alımlarına yönelik işlemlerde kullanılmak üzere bilgi ve belge taleplerinin karşılanması sırasında banka ya da müşteri sırrı niteliğindeki bilgilerin öğrenilmesi sır saklama yükümlülüğü dışındadır.”

¹⁰⁰ Dursun, *Bankacılık Düzenine Karşı İşlenen Suçlar*, s. 246.

¹⁰¹ AYTEKİN-İNCEOĞLU, (2006), s. 231.

¹⁰² Aynı yönde bkz. DURSUN, a.g.e., s. 246. Hakkın kullanılması genel bir hukuka

Bank.K m.96/2 ve m.123/1’de savunma hakkına ilişkin hükümler de birer hukuka uygunluk nedeni olarak düzenlenmiştir. Kanaatimizce bu istisnaya da ayrıca yer verilmesine gerek yoktur. Zira bu durum AY m.38/5’teki düzenlemenin tekrar edilmesinden başka bir şey değildir.

Bank.K m.96/2 ve m.123/1’de düzenlenen bu hukuka uygunluk nedenleri Bank.K m.123 uyarınca TMSF’nin bilgi ve belge istedikleri tüm kişiler bakımından geçerliken; m.96/1 uyarınca BDDK’nın bankalar ve finansal holding ortaklıkları ile diğer kanunlarda ve ilgili mevzuatta yer alan hükümler saklı kalmak kaydıyla finansal kiralama, faktoring ve finansman ortaklıkları, bunların bağlı ortaklıkları, nitelikli paya sahip olduğu ortaklıkları, birlikte kontrol ettiği ortaklıkları, şubeleri ile temsilcilikleri, bağımsız denetim, değerlendirme ve destek hizmeti kuruluşları dışında bilgi ve belge istediği kişiler bakımından geçerlidir. BDDK’nın bilgi ve belge talebinde bulunduğu kişiler arasında hukuka uygunluk nedenlerinden yararlanma bakımından böyle bir ayırımın yapılması AY m.10’da düzenlenen kanun önünde eşitlik ilkesine aykırılık teşkil etmektedir.

Bilgi ve belge vermeme suçu bakımından ayrıntısıyla incelediğimiz bu hukuka uygunluk nedenleri dışında, şartları oluşmuşsa diğer genel hukuka uygunluk nedenlerinin de gündeme gelmesi mümkündür.

C. KUSURLULUK

Failin işlediği suçtan dolayı cezalandırılabilmesi için kusurlu olması, yani kınanabilir olması gerekir. Bu bakımdan failin kusurunun bulunmadığı hallerde, failin suç olma özelliği korunmasına rağmen failin cezai sorumluluğuna gidilemez. Bilgi ve belge vermeme suçu bakımından failin kusurlu sayılabilmesi için bilgi ve belge verme imkanına sahip olması, bilgi ve belge verme yükümlülüğünün yerine getirilmesinin ondan beklenebilir olması gerekir. Eğer failin içinde bulunduğu somut koşullar, bilgi ve belge vermesine imkan vermeyecekse, failin kusurlu olduğundan bahsedemeyiz¹⁰³.

Kusurluluğu kaldıran nedenler ve mazeret nedenleri genel olarak bilgi ve belge vermeme suçu bakımından da söz konusu olabilir. Örneğin; bilgi ve

---

uygunluk nedeni olup, hakkın kullanılması durumları sınırlı sayıda değildir. Bu nedenle her suç bakımından hakkın kullanımının özel olarak düzenlenmiş olmasına gerek yoktur. Bazı hakların Anayasa’da da düzenlendiği dikkate alınarak, bu hakların kullanımı özel olarak düzenlemese dahi yine de hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilmelidir. MAHMUTOĞLU / KARADENİZ, a.g.e., s. 557.

¹⁰³ KOCA / ÜZÜLMEZ, a.g.e., s. 295.

belge vermeyen kişi akıl hastalığı nedeniyle işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamıyor veya bu fiile ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli ölçüde azalmışsa, bu kişi bakımından kusurluluğu kaldıran bir neden söz konusu olup, faile ceza verilmez. Yahut bilgi ve belge vermeme fiili cebir ve tehdit altında gerçekleşmişse bu durumda da bir mazeret nedeni söz konusu olup, faile ceza verilmez.

Bilgi ve belge verilmemesi mücbir sebepten kaynaklıysa, bu durumda failin kusuru bulunmadığından cezai sorumluluğuna gidilemez¹⁰⁴. Örneğin; bilgisayar sistemlerinde yaşanan bir aksaklıktan dolayı bilgi ve belgelerin ulaştırılamaması durumunda fail cezalandırılmaz¹⁰⁵.

Bilgi ve belge vermeme suçu bakımından kusurluluğu kaldıran veya azaltan nedenlere ait koşulların gerçekleştiği hususunda hata gündeme gelebilir. Örneğin; bilgisayar sisteminde yaşanan bir aksaklığın giderilmiş olmasına rağmen, bilgi ve belge talep edilen kişi, bilgisayar sistemlerinde yaşanan bir aksaklıktan dolayı istenen bilgi ve belgelerin ulaştırılamayacağını düşünerek, istenen bilgi ve belgeyi göndermezse, bu durumda kusurluluğu kaldıran veya azaltan nedenlere ait koşulların gerçekleştiği hususunda kaçınılmaz bir hataya düşmüş olur. TCK m.30/3 uyarınca kusurluluğu kaldıran veya azaltan nedenlere ait koşulların gerçekleştiği hususunda kaçınılmaz hataya düşen kişi, bu hatasından yararlanır ve ceza verilmez. Düşülen hata kaçınılabılır bir hataysa bu durumda faile ceza verilir ancak hata durumu TCK m.61 uyarınca temel cezanın belirlenmesinde gözönüne alınır.

Bilgi ve belge vermeme suçu bakımından “*haksızlık hatası*” da gündeme gelebilir. Bank.K ile yetkilendirilen merciler ve denetim görevlileri ile Bank.K kapsamındaki kuruluşların, konsolide finansal tabloların hazırlanmasını teminen m.38 kapsamında bilgi ve belge talep etmesine rağmen failin, kanunen bilgi ve belge vermekle yükümlü olduğunu bilmediğinden dolayı bilgi ve belgeleri vermemesi mümkündür. Bu durumda failin düştüğü hata kaçınılmaz bir hataysa TCK m.30/4 uyarınca faile ceza verilemez, eğer kaçınılabılır bir hataysa faile ceza verilir ancak bu hata durumu TCK m.61 uyarınca temel cezasının belirlenmesinde gözönüne alınır.

Haksızlık hatası bakımından bir hususa değinmekte fayda vardır. Bu suç herkes tarafından işlenebilen genel bir suç olmakla birlikte genellikle banka

---

¹⁰⁴ MAHMUTOĞLU, a.g.e., s. 123.

¹⁰⁵ AYTEKİN-İNCEOĞLU, (2006), s. 215.

görevlileri bu suçun faili olabilmektedir. Banka görevlilerinin fail olduğu bir suçta, haksızlık hatasının kaçınılmaz olması pek olası görünmemektedir. Zira kişinin meslek olarak icra ettiği hususlarda mevzuat hakkında bilgi sahibi olması gerekeceğinden, düşülen hatanın kaçınılmaz olduğunu söylememiz mümkün değildir. Nitekim failin yeterli dikkat, özen ve alakayı gösterse bu hataya düşmeyeceği sonucuna ulaşacağız¹⁰⁶.

Son olarak ifade edelim ki AY m. 137/2 ve TCK m. 24/3 uyarınca konusu suç teşkil eden emir hiçbir suretle yerine getirilmeyeceğinden, bilgi ve belge vermeme suçunu amirinin emrine dayanarak işleyen kişi cezai sorumluluktan kurtulamaz.

D. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

1. Teşebbüs

Bilgi ve belge vermeme suçu gerçek ihmali bir suçtur. Gerçek ihmali suçlara teşebbüsün mümkün olup olmadığı tartışmalıdır. Bir görüşe göre; gerçek ihmali suçlar sırf hareket suçu olduklarından teşebbüs mümkün değildir¹⁰⁷. Bizim de katıldığımız diğer görüşe¹⁰⁸ göre ise gerçek ihmali suçlar bakımından failin kanunen emredilen hareketi gerçekleştirmesi için uygun bir zaman aralığı mevcutsa, bu durumda teşebbüs mümkündür. Ancak failin kanunen emredilen hareketi gerçekleştirmesi için uygun bir zaman aralığı mevcut değilse, bu durumda suç tamamlanmış olacağından teşebbüs mümkün değildir¹⁰⁹.

Bilgi ve belge vermeme suçu soyut tehlike suçudur. Soyut tehlike suçları bakımından teşebbüsün söz konusu olabilmesi için hareketin bir oluşum sürecine sahip olması veya parçalara bölünebilir olması gerekmektedir¹¹⁰.

Bilgi ve belge vermeme suçuna teşebbüs mümkündür. Somut olaya göre belirlenecek makul süre dolmadan failin iradesi dışında bilgi ve belgelere

¹⁰⁶ AYTEKİN-İNCEOĞLU, (2006), s. 215.

¹⁰⁷ Bu görüşte olan yazarlar için bkz. Hakan HAKERİ, **Ceza Hukukunda İhmal Kavramı ve İhmali Suçların Çeşitleri**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003, s. 263; Pervin AKSOY-İPEKÇİOĞLU, **Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009, s. 189, 190.

¹⁰⁸ Bu görüşte olan yazarlar için bkz. HAKERİ, a.g.e., s. 264; AKSOY-İPEKÇİOĞLU, a.g.e., s. 191.

¹⁰⁹ HAKERİ, a.g.e., s. 264.

¹¹⁰ AKSOY-İPEKÇİOĞLU, a.g.e., s. 185.

ulaşılışısa teşebbüs gündeme gelebilir. Örneğin; Bank.K uyarınca bilgi ve belge istemeye yetkili olanlar tarafından belirli bir sürede verilmesi talep edilen bilgi ve belgeler, sürenin bitiminden evvel imha edilmek üzere belli bir yere gönderilirken yolda ele geçirilirse bu durumda fail bilgi ve belge vermeme suçuna teşebbüsten cezalandırılır¹¹¹. Yahut cebir ve tehdit altında bilgi ve belgeleri vermeyen kişi cebir ve tehdidin etkisinden kurtulur, talep edilen bilgi ve belgeyi verirse bu durumda dolaylı fail teşebbüsten dolayı cezalandırılır.

Bilgi ve belge vermeme suçu bakımından gönüllü vazgeçme hükümlerinin uygulanıp-uygulanamayacağı noktasında belirleyici olan bu suçun teşebbüse elverişli olup olmadığıdır. Eğer bilgi ve belge vermeme suçu bakımından teşebbüsün mümkün olmadığını ifade edersek gönüllü vazgeçmenin de mümkün olmadığı sonucuna ulaşacağız. Ancak kanaatimizce bilgi ve belge vermeme suçu bakımından teşebbüs hükümlerinin uygulanma ihtimali bulunduğundan, gönüllü vazgeçme hükümlerinin de uygulanması mümkündür.

4. İştirak

Bilgi ve belge vermeme suçunun iştirak halinde işlenmesi mümkündür. İstenen bilgi ve belgenin verilememesi birden fazla kişinin yetkisine giriyor¹¹² ve bu kişiler ortak suç işleme kararı kapsamında talep edilen bilgi ve belgeyi vermiyorsa bu durumda müşterek faillik söz konusu olur. Bu bakımdan, bilgi ve belge vermeme şeklindeki ihmali hareketi gerçekleştiren her kişi bilgi ve belge vermeme suçundan sorumlu olur.

Bilgi ve belge vermeme suçu bakımından dolaylı faillik gündeme gelebilir. Örneğin; bilgi ve belge talebinde bulunulan kişi cebir ve tehdit altında yahut hataya düşürülmesi nedeniyle bilgi ve belgeleri veremiyorsa bu suçtan sorumlu olmaz. Bu durumda bilgi ve belge verilmesini cebir ve tehdit yahut hataya düşürmek suretiyle engelleyen kişi dolaylı fail olarak sorumlu olur.

---

¹¹¹ DURSUN, a.g.e., s.248. AYTEKİN-İNCEOĞLU bu durumda suçun tamamlandığını ifade etmektedir. AYTEKİN-İNCEOĞLU, (2006), s. 236. Kanaatimizce süre dolmadığı sürece bilgi ve belge talep edilen kişi açıkça bilgi ve belge vermeyeceğini beyan etmemişse suçun tamamlanması bakımından belirlenen sürenin dolması gerekir. Örneğimizde süre henüz dolmadığından suç tamamlanmamış ve dolayısıyla teşebbüs aşamasında kalmıştır. Bu nedenle AYTEKİN-İNCEOĞLU'na katılmamaktayız.

¹¹² TAŞDELEN, a.g.e., s. 1393.

Bilgi ve belge vermeme suçu bakımından azmettirme mümkündür. Bilgi ve belge vermeme şeklindeki ihmali hareketi gerçekleştirme hususunda düşüncesi olmayan bir kişide bu yönde bir suç işleme kararı oluşturan kişi, bilgi ve belge vermeme suçu bakımından azmettiren olarak sorumlu olur. Örneğin; bir kamu tüzel kişiliğinde kamu görevlisi, amirinin konusu suç teşkil eden bilgi ve belge vermeme şeklindeki emrini daha önce böyle bir harekette bulunma düşüncesi olmaksızın yerine getirirse, bu durumda emri yerine getiren kamu görevlisi fail olarak, emri veren amir ise azmettiren olarak bilgi ve belge vermeme suçundan sorumlu olur¹¹³.

Bilgi ve belge vermeme suçu bakımından yardım eden olarak sorumlu olmak da mümkündür. Bilgi ve belge talep edilen kişiyi bilgi ve belge vermeme konusunda teşvik eden, suç işleme kararını kuvvetlendiren, suçu işledikten sonra yardımda bulunacağını vaat eden, suçun nasıl işleneceği hususunda yol gösteren yahut suçun işlenmesini kolaylaştıran kişi yardım eden olarak sorumlu olur. Örneğin; istenen bilgi ve belgeleri vermemeyi düşünen kişiyi bilgi ve belge vermeme hususunda cesaretlendiren kişi yardım eden olarak bilgi ve belge vermeme suçundan sorumlu olur.

5. İçtima

Aynı merci veya görevlinin birden fazla bilgi ve belgeyi kapsayacak şekilde tek bir talepte bulunduğu ve bu talebin yerine getirilmediği durumlarda, verilmeyen bilgi ve belge sayısınca suç oluşmayıp, tek bir suç oluşmaktadır¹¹⁴. Zira ortada tek bir talep bulunmakta ve dolayısıyla bilgi ve belge vermeyen kişi bakımından da yalnızca tek bir yükümlülük doğmaktadır. Bu talebin yerine getirilmediği durumlarda bilgi ve belge vermeyen kişi, yükümlülüğün ihlali sonucunu doğuracak tek bir fiil meydana getirmiştir. Tek fiilin söz konusu olduğu durumlarda tek bir suç oluşacağından, fail bu durumda tek bir suçtan sorumlu olur. Ancak aynı merci veya görevli, farklı zamanlarda bilgi ve belge talebinde bulunursa ve bu talep yerine getirilmezse, bu durumda birden fazla yükümlülük ihlali söz konusu olduğundan birden fazla suç oluşmuş olur ve gerçek içtima yahut zincirleme suç hükümleri uygulanır.

Kamu tüzel kişiliği bünyesinde bir kamu görevlisi tarafından işlenen bilgi ve belge vermeme suçu aynı zamanda görevin gereklerini yapmakta

¹¹³ DURSUN, a.g.e., s. 248, 249.

¹¹⁴ MAHMUTOĞLU, a.g.e., s. 124; AYTEKİN-İNCEOĞLU, (2008), s. 102; ARAS / YÜKSEL, a.g.e., s.360.

ihmal şeklinde ortaya çıkan bir harekettir. Bu bakımdan TCK m. 257/2¹¹⁵ uyarınca görevi kötüye kullanma suçu gündeme gelir. Ancak bu hükümde kişinin görevi kötüye kullanma suçu bakımından cezalandırılabilmesi için, fiilin başka bir suç meydana getirmemesi şartı aranmıştır. Bu yönüyle görevi kötüye kullanma suçu genel ve tamamlayıcı bir normdur¹¹⁶. Dolayısıyla bu durumda faile asli norm-tali norm ilişkisi uyarınca asli norm olan bilgi ve belge vermeme suçundan dolayı ceza verilir, görevi kötüye kullanma suçundan dolayı ayrıca ceza verilmez.

Denetim görevlilerince istenen bilgi ve belgelerin verilmemesi durumunda hem Bank.K m.153/1’de düzenlenen bilgi ve belge vermeme suçu hem de Bank.K m.153/2’de¹¹⁷ düzenlenen denetim görevlilerini engelleme suçu oluşur. Bu durumda özel norm-genel norm ilişkisi gündeme gelir¹¹⁸. Denetim görevlilerini engelleme suçu m.153/2’de düzenlenmişken, denetim görevlilerini engellenmenin bir yolu olan bilgi ve belgelerin verilmemesi m.153/1’de özel olarak düzenlenmiştir. Bu bakımdan bilgi ve belgelerin verilmemesi suretiyle denetim görevlilerinin engellenmesi durumunda fail özel norm-genel norm ilişkisi uyarınca yalnızca özel norm niteliğinde olan bilgi ve belge vermeme suçundan dolayı cezalandırılır.

Bilgi ve belge vermeme suçu bakımından zincirleme suç hükümleri uygulanabilir. Aynı merci veya görevlinin farklı zamanlardaki bilgi ve belge talepleri, aynı suç işleme kararı kapsamında yerine getirilmezse¹¹⁹ yahut aynı merci veya görevli farklı bilgi ve belgeyi aynı anda ve fakat birden fazla talep kapsamında talep eder ve bu talepler aynı suç işleme kararı kapsamında yerine getirilmezse, bu durumlarda zincirleme suç hükümleri uygulanır¹²⁰. Bilgi ve belge vermeme ve eksik bilgi verme şeklindeki fiiller sonucunda aynı suç olduğundan, bu durumlarda da zincirleme suç hükümlerini uygulamak mümkündür¹²¹.

---

¹¹⁵ TCK m.257/2: “Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstererek, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

¹¹⁶ TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, a.g.e., s. 965.

¹¹⁷ Bank.K m.153/2: “Bu Kanunla yetkilendirilen denetim görevlilerinin görevlerini yapmalarına engel olan kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

¹¹⁸ DURSUN, asli norm-tali norm ilişkisi uyarınca faile yalnızca bilgi ve belge vermeme suçundan dolayı ceza verileceğini ifade etmektedir. DURSUN, a.g.e., s. 256.

¹¹⁹ AYTEKİN-İNCEOĞLU, (2008), s. 102.

¹²⁰ MAHMUTOĞLU, a.g.e., s. 124.

¹²¹ Aksi görüş için bkz. MAHMUTOĞLU, a.g.e., s. 124.

Bilgi ve belge vermeme suçunun somut bir mağduru olmayıp, toplumu oluşturan herkes bu suçun mağduru. Bu bakımdan bilgi ve belge vermeme suçu mağduru belli olmayan bir suçtur. TCK m.43/1-son cümle uyarınca mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da zincirleme suç hükümleri uygulanır. Bu bakımdan farklı merci veya görevliler tarafından istenilen bilgi ve belgelerin aynı suç işleme kararı kapsamında verilmemesi durumunda da zincirleme suç hükümleri uygulanır¹²². Ancak bilgi ve belge vermeme hareketi aynı suç işleme kararının icrası kapsamında değerlendirilemiyorsa gerçek içtima gündeme gelir.

Bilgi ve belge vermeme suçu bakımından aynı neviden fikri içtima hükümleri uygulanamaz. Zira bu suçun mağduru belli bir kişi olmadığından, suçun farklı mağdurlara karşı işlenmesi söz konusu olmaz.

Bu suç bakımından fikri içtima hükümlerinin uygulanması da mümkündür. Örneğin; bilgi ve belge talebi üzerine verilen belgedeki eksiklikler belgede yer alan beyanların gerçeği tam olarak yansıtmamasına mani oluyorsa, hem bilgi ve belge vermeme suçu hem de gerçeğe aykırı beyanda bulunma suçu meydana gelir¹²³. Bu durumda fail en ağır cezayı gerektiren suçtan, yani gerçeğe aykırı beyanda bulunma suçundan dolayı cezalandırılır¹²⁴.

Bank.K m.146/1-p’de m.95 ve m.96 uyarınca BDDK tarafından Bank.K kapsamındaki kuruluşlardan talep edilen bilgilerin gönderilmemesi durumunda idari para cezası uygulanacağı düzenlenmiştir. Bu durumda hem bilgi ve belge vermeme suçu hem de Bank.K m.146/1-p’de düzenlenen kabahatin gündeme geleceği düşünülebilir¹²⁵. Ancak dikkat edilirse m.146/1-p’de kabahat gerçek kişiler bakımından değil, Bank.K kapsamındaki kuruluşlar bakımından

¹²² AYTEKİN-İNCEOĞLU, (2008), s. 102; MAHMUTOĞLU, a.g.e., s. 123. DURSUN burada zincirleme suç hükümlerinin uygulanmaması gerektiğini, zira TCK m.43 uyarınca zincirleme suçların aynı mağdura karşı işlenmesi gerektiğini ifade etmektedir. DURSUN, a.g.e., s. 249, dn. 126. TCK m.43’e 5377 sayılı kanunla “*Mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da bu fıkra hükmü uygulanır*” ibaresi eklendiğinden yazarın bu görüşünün artık savunulabilirliği kalmamıştır.

¹²³ AYTEKİN-İNCEOĞLU, (2006), s. 238.

¹²⁴ Bank.K m.153/1: “...bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşyüz günden binbeşyüz güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.” Bank.K m.155: “bir yıldan üç yıla kadar hapis ve binbeşyüz günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılır.” Görüldüğü üzere iki suç arasındaki tek fark adli para cezası bakımındandır. Gerçeğe aykırı beyanda bulunma suçunda adli para cezası için öngörülen asgari tutar, bilgi ve belge vermeme suçundaki azami tutara tekabül etmektedir.

¹²⁵ AYTEKİN-İNCEOĞLU, (2006), s. 238.

öngörülmüştür. Oysa bilgi ve belge vermeme suçunun faili gerçek kişiler ve tüzel kişilerin görevlileridir. Dolayısıyla her iki fiilin faili farklı kişiler olup, bu iki hükmün aynı anda uygulanma imkanı bulunmamaktadır. Bu bakımdan Bank.K m.95 ve m. 96 uyarınca istenen bilgi ve belgelerin verilmemesi durumunda tüzel kişiler açısından m. 146/1-p’de düzenlenen kabahat söz konusu olurken, gerçek kişiler bakımından ise bilgi ve belge vermeme suçu söz konusu olur¹²⁶.

Bank.K m.147/1-c’de ise Bank.K kapsamındaki kuruluşların, konsolide finansal tabloların hazırlanmasını teminen m.38 kapsamında istedikleri bilgi ve belgelerin verilmemesi durumunda ilgili gerçek ve tüzel kişiye idari para cezası uygulanacağı düzenlenmiştir. Bu durumda gerçek kişiler bakımından aynı zamanda bilgi ve belge vermeme suçu oluşur. 5326 sayılı Kabahatler Kanunu m.15/3’e göre “*Bir fiil hem kabahat hem de suç olarak tanımlanmış ise, sadece suçtan dolayı yaptırım uygulanabilir.*” Dolayısıyla Kabahatler Kanunu m.15 hükmü uyarınca m. 38 kapsamında istenen bilgi ve belgeleri vermeyen gerçek kişiye sadece bilgi ve belge vermeme suçundan, m. 38 kapsamında istenen bilgi ve belgeleri vermeyen tüzel kişiye, bilgi ve belge vermeme suçundan cezalandırılmayacağından sadece m.147/1-c’de düzenlenen kabahatten cezalandırılır¹²⁷.

II. MUHAKEME VE YAPTIRIM

A. MUHAKEME

Bank.K’nun “*Yaptırımlar, Soruşturma ve Kovuşturma Hükümleri*” başlıklı on dördüncü kısmının, “*Kovuşturma Usûlü*” başlıklı üçüncü bölümünde, m. 162-167’de Bank.K’da düzenlenen suçlara ilişkin özel muhakeme hükümleri düzenlenmiştir¹²⁸. Bank.K’da düzenlenen özel muhakeme hükümleri; soruşturma ve kovuşturma evrelerine ilişkin olmaları yönünden bir ayırım yapılarak çalışma konumuz olan bilgi ve belge vermeme suçu kapsamında incelenecektir.

---

¹²⁶ Aynı yönde bkz. SÖZÜER, (2005), s. 172; DURSUN, a.g.e., s. 249; AYTEKİN-İNCEOĞLU, (2008), s. 103.

¹²⁷ SÖZÜER, (2005), s. 172.

¹²⁸ Bu düzenlemeler sadece kovuşturma evresine ilişkin olmayıp, soruşturma ve infaz hükümleri de bu kapsamdadır. Bu nedenle bölüm başlığı yanıltıcı niteliktedir. Ayrıca ifade edelim ki bu düzenlemeler dışında kalan hususlarda CMK hükümleri uygulanır.

1. Soruşturma Evresi

Bank.K m.162 uyarınca Bank.K’da düzenlenen suçlar resen soruşturulan suçlardan olmayıp, soruşturmanın yapılabilmesi ilgisine göre BDDK veya TMSF tarafından Cumhuriyet başsavcılığına yazılı başvuruda bulunulmasına bağlıdır¹²⁹. Bu bakımdan bilgi ve belge vermeme suçu da resen soruşturulabilen bir suç olmayıp, soruşturmanın yapılabilmesi BDDK veya TMSF tarafından Cumhuriyet başsavcılığına yazılı başvuruda bulunulması şartına bağlıdır. Cumhuriyet savcısının soruşturma yapabilmesi için başvurunun ilgisine göre BDDK veya TMSF’den biri tarafından yapılması yeterli olup, diğerinin bu başvuruyu uygun görmemesi sonuç doğurmaz¹³⁰.

Cumhuriyet başsavcılığı suçun işlendiğini ihbar, şikayet veya sair yollarla öğrense dahi yazılı başvuru şartı gerçekleşmeden kendiliğinden soruşturmayı başlatamaz ve dava açamaz¹³¹. Böyle durumlarda Cumhuriyet başsavcılığı durumu ilgisine göre BDDK veya TMSF’ye bildirmek ve bunların başvuru yapmasını beklemek zorundadır¹³².

Soruşturmanın yapılabilmesinin yazılı başvuru şartına tabi tutulması, ülkenin ekonomik ve mali hayatında önemli bir yeri bulunan ve güven müesseseleri¹³³ olan bankaların itibarının ve onlara duyulan yüksek güvenin sarsılmaması amaçlarına hizmet etmektedir¹³⁴. Zira her olayda doğrudan soruşturma yapılarak işin yargılama makamları önüne götürülmesi, sonunda beraat kararı alınsa bile, “*çamur at izi kalsın*” anlayışı gereği bankalara ve bankacılık sektörüne olan güveni sarsabilecek ve nihayetinde ülke ekonomisini olumsuz etkileyebilecektir.

¹²⁹ Yargıtay 7. CD., E. 2015/7031, K. 2015/18455, T. 10.6.2015; Yargıtay 7. CD., E. 2014/10110, K. 2014/12936, T. 28.5.2014; Yargıtay 19. CD., E. 2016/609, K. 2016/19027, T. 2.6.2016 (<https://www.lexpera.com.tr>, erişim tarihi 28.05.2018).

¹³⁰ BATTAL, a.g.e., s. 441.

¹³¹ Ali PARLAR, **İstinaf ve Yargıtay Emsal Kararlarıyla: Bankacılık Suçları**, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2017, s. 200; REİSOĞLU, (2015), s. 2343.

¹³² ALICI, a.g.e., s. 2076.

¹³³ Yargıtay 19. HD., E. 2015/9593 K. 2016/4539 T. 15.3.2016; Yargıtay 19. HD., E. 2014/5350 K. 2014/8823 T. 07.05.2014; Yargıtay 11. HD., E. 1992/5374 K. 1992/10068 T. 19.10.1992; Yargıtay 11. HD., E. 2003/9657 K. 2004/4078 T. 15.04.2004; Yargıtay 11. HD., E. 2000/951 K. 2000/1847 T. 06.03.2000; Yargıtay CGK., E. 2014/290 K. 2015/494 T. 8.12.2015 (<https://www.lexpera.com.tr>, erişim tarihi 11.04.2018).

¹³⁴ Selman DURSUN, “Yeni Bankacılık Kanunu’nda Yer Alan Ceza Muhakemesi ve İnfaz Hükümleri”, **Ceza Hukuku Dergisi**, Y.2, S.4, Ağustos 2007, s.s. 263-275, s.264.

Soruşturma yapılabilmesinin BDDK veya TMSF tarafından yapılan yazılı başvuru şartına tabi tutulması, Bank.K'da düzenlenen suçların değerlendirilebilmesinin özel bilgi ve uzmanlık gerektirmesiyle de açıklanmaktadır. Bu nedenlerle bilgi ve belge vermeme suçunun yargıya intikal etmeden evvel ilgisine göre BDDK veya TMSF'nin takdirinden geçirilmesi uygun bulunmuştur.

Bank.K m.162/1'de BDDK veya TMSF tarafından Cumhuriyet Başsavcılığına yapılan başvurunun “*muhakeme şartı*”¹³⁵ olduğu ifade edilmiştir. Muhakeme şartlarının gerçekleşmediği sürece muhakemeyi başlatmak veya devam ettirmek ve faili cezalandırmak mümkün değildir¹³⁶. Bu şartlar suçun işlenmesinden sonra söz konusu olan ve sadece var olan suç bakımından muhakeme yapılmasını sağlayan şartlardır¹³⁷.

Bank.K m.162/1'de BDDK veya TMSF tarafından yapılacak olan yazılı başvurunun bir muhakeme şartı olduğu belirtilmekle birlikte bu muhakeme şartının niteliği belirtilmemiştir. Bu muhakeme şartını “*müracaat*” olarak nitelendirmek mümkündür¹³⁸. Müracaat; belirli suçlarda belirli devlet makamlarının davayı açmayı zorunlu kılmayacak şekilde yaptığı şikayettir¹³⁹. Dolayısıyla müracaatı ilgisine göre BDDK veya TMSF tarafından yapılan şikayet olarak nitelendirebiliriz¹⁴⁰. Ancak yapılan başvuru üzerine Cumhuriyet savcısının dava açmak zorunda olmaması noktasında şikayete benzeyen

---

¹³⁵ Muhakeme şartları “*dava şartları*” ve “*yargılama şartları*” olarak ikiye ayrılmaktadır. Ciddi bir suç haberi bulunmasına, fiil veya failin belirli olmasına rağmen davanın açılması için gereken şartlara “*dava şartları*” denir. Bahri ÖZTÜRK / Durmuş TEZCAN / Mustafa Ruhan ERDEM / Özge SIRMA / Yasemin SAYGILAR KIRIT / Özdem ÖZAYDIN / Esra ALAN AKCAN / Efsar ERDEN TÜTÜNCÜ, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, 10. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 44. Bu bakımdan Bank.K m.162 uyarınca BDDK veya TMSF tarafından yazılı başvuruda bulunulmadan davanın açılması mümkün olmadığından, yazılı başvuru dava şartıdır.

¹³⁶ Nevzat TOROSLU / Metin FEYZİOĞLU, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 17. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2017, s. 45; ÖZTÜRK / TEZCAN / ERDEM / SIRMA / SAYGILAR KIRIT / ÖZAYDIN / ALAN AKCAN / ERDEN TÜTÜNCÜ, a.g.e., s. 44.

¹³⁷ TOROSLU / FEYZİOĞLU, a.g.e., s. 46.

¹³⁸ Aynı yönde bkz. DURSUN, (2007), s. 265; TOROSLU / FEYZİOĞLU, a.g.e., s. 53. ÖZTÜRK / TEZCAN / ERDEM / SIRMA / SAYGILAR KIRIT / ÖZAYDIN / ALAN AKCAN / ERDEN TÜTÜNCÜ bu başvuruyu “*talep*” muhakeme şartı bağlamında ele almaktadır. ÖZTÜRK / TEZCAN / ERDEM / SIRMA / SAYGILAR KIRIT / ÖZAYDIN / ALAN AKCAN / ERDEN TÜTÜNCÜ, a.g.e., s. 55,56.

¹³⁹ TOROSLU / FEYZİOĞLU, a.g.e., s. 53.

¹⁴⁰ DURSUN, (2007), s. 267.

müracaat, yapılan başvurunun geri alınamaması ve süreye bağlı olmaması noktasında ise şikayetten ayrılmaktadır¹⁴¹.

Cumhuriyet başsavcılığına yapılacak yazılı başvuru BDDK veya TMSF yönetim ve temsilinden sorumlu olan BDDK başkanı veya TMSF başkanı ya da bu kişilerin yetkilendirdiği kişilerin imzasıyla yapılır¹⁴². Bu bakımdan Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunca¹⁴³ yahut TMSF kurulunca bir karar alınmasına gerek bulunmamaktadır.

BDDK veya TMSF'nin bilgi ve belge vermeme suçu da dahil olmak üzere Bank.K'da düzenlenen hiçbir suç bakımından Cumhuriyet başsavcılığına başvurma zorunluluğu bulunmayıp, BDDK ve TMSF'nin başvuruda bulunma bakımından takdir hakkı mevcuttur. Takdir hakkı, suç olduğu ve ciddi emareler bulunduğu kanısına varılması durumunda söz konusu olup, suç olduğu kanısına varılmadan veya suçun unsurları konusunda ciddi emareler bulunmadığı durumlarda söz konusu değildir¹⁴⁴.

BDDK veya TMSF'nin sahip olduğu başvuruda bulunma yetkisi "*başvuruda bulunmama*" yetkisini de içermektedir¹⁴⁵. Bu kapsamda suç oluşmuş olsa dahi BDDK veya TMSF'nin başvuruda bulunmaması mümkündür. Bu bakımdan başvuru yapıp yapılmaması noktasında belirleyici olan kamusal yarardır¹⁴⁶.

Yapılacak başvuruda; suçu meydana getiren fiil, belirlenebildiği takdirde suçun faili, suçtan geriye kalan deliller ve uygulanması istenen kanun maddeleri gösterilmelidir¹⁴⁷. Ancak bu başvuru üzerine dava açmak zorunda olmayan Cumhuriyet savcısı, BDDK veya TMSF tarafından başvuruda gösterilen hususlarla da bağlı değildir¹⁴⁸.

¹⁴¹ DURSUN, (2007), s. 267. Müracaatın şikayetten farkı süreye bağlanamaması ve geri alınamamasıyken; talepten farkı ise müracaat üzerine savcının dava açmak zorunda olmamasıdır. TOROSLU / FEYZİOĞLU, a.g.e., s. 53.

¹⁴² PARLAR, a.g.e., s. 200; REİSOĞLU, (2015), s. 2351.

¹⁴³ ALICI; bu yetkinin Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nca alınacak bir karar üzerine kullanılabileceğini ifade etmektedir. ALICI, a.g.e., s. 2075.

¹⁴⁴ REİSOĞLU, (2015), s. 2346.

¹⁴⁵ REİSOĞLU, (2015), s. 2346.

¹⁴⁶ REİSOĞLU, (2015), s. 2350.

¹⁴⁷ ALICI, a.g.e., s. 2076; PARLAR, a.g.e., s. 201.

¹⁴⁸ ALICI, a.g.e., s. 2076; PARLAR, a.g.e., s. 201.

Yapılacak yazılı başvuru herhangi bir süreye bağlı olmamakla birlikte, soruşturmanın yapılabilmesi başvurunun dava zamanlaşımı süreleri içinde yapılmasına bağlıdır¹⁴⁹. Başvuruda bulunulduktan sonra yapılan başvurunun geri alınması mümkün değildir¹⁵⁰.

İlgisine göre BDDK veya TMSF tarafından yapılan yazılı müracaat üzerine Cumhuriyet savcısı dava açmaya mecbur olmadığı için kovuşturmayaya yer olmadığına karar verebilir¹⁵¹. Bu durumda söz konusu karar, ilgisine göre BDDK'ya, TMSF'ye veya ilgili bankaya tebliğ edilir. BDDK, TMSF veya ilgili banka kovuşturmayaya yer olmadığına ilişkin karara karşı CMK'ya göre itiraza yetkilidir.

Bank.K'da düzenlenen suçların belirli kişiler tarafından görevleriyle bağlantılı olarak işlenmesi durumunda soruşturma izni verilmesi hususunda Bank.K'da özel düzenlemelere yer verilmiştir. Bu düzenlemeler Bank.K'daki tüm suçlar bakımından geçerli olduğu gibi bilgi ve belge vermeme suçu bakımından da geçerlidir. Bu bakımdan bilgi ve belge vermeme suçunun Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (Kurul) başkan, üyeleri ve BDDK personelleri yahut TMSF kurulu başkan, üye ve TMSF personelleri tarafından işlenmesi hallerinde, soruşturma izni verilmesi hususunda yetkili olan merciler ve iznin hangi şartlarda verileceği hususunu ortaya koymak bakımından Bank.K m.104 ve m.127 hükümlerini ele almamız gerekmektedir.

Bank.K m.104 uyarınca Kurul başkan, üyeleri ve BDDK personellerinin görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri iddia edilen suçlara ilişkin soruşturmalar, Kurul başkan ve üyeleri için ilişkili bakanın, BDDK personeli için ise başkanın izin vermesi kaydıyla genel hükümlere¹⁵² göre yapılır. Kurul üyeleri ile BDDK personelinin iştirak halinde işledikleri iddia edilen suçlara ilişkin soruşturmalarda BDDK personeli hakkında soruşturma izni verme yetkisi ilişkili bakana aittir.

Bank.K m.127 uyarınca TMSF Kurulu başkanı ve üyeleri ile TMSF personelinin, görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri iddia edilen suçlara ilişkin soruşturmalar, TMSF Kurulu üyeleri için ilişkili bakanın, TMSF

---

¹⁴⁹ PARLAR, a.g.e., s. 201; YİĞİT, a.g.e., s. 475; REİSOĞLU, (2015), s. 2351.

¹⁵⁰ REİSOĞLU, (2015), s. 2351..

¹⁵¹ Yargıtay 12. CD., E. 2016/9332, K. 2016/13355, T. 14.12.2016; Yargıtay 7. CD., E. 2015/16167, K. 2016/1670, T. 28.1.2016 (<https://www.lexpera.com.tr>, erişim tarihi 28.05.2018).

¹⁵² 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun.

personeli için ise TMSF kurulu başkanının izin vermesi kaydıyla genel hükümlere göre yapılır. TMSF kurulu üyeleri ile TMSF personelinin iştirak halinde işledikleri iddia edilen suçlara ilişkin soruşturmalarda TMSF personeli hakkında soruşturma izni verme yetkisi ise ilişkili bakana aittir.

Kurul başkan, üyeleri ve BDDK personeli ile TMSF kurulu başkan, üyeleri ve TMSF personeli hakkında görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri iddia edilen suçlardan dolayı soruşturma izni verilmesi için, bu kişilerin kendilerine veya üçüncü kişilere çıkar sağlamak veya ilgisine göre BDDK veya TMSF'ye yahut üçüncü kişilere zarar vermek kastıyla hareket ederek bu işlemler sonucunda kendilerine veya üçüncü kişilere çıkar sağlamış olmaları hususunda açık ve yeterli emarelerin bulunması gerekir (Bank.K m.104/2, m.127/2).

6. Kovuşturma Evresi

Bank.K m.164'te bazı suçlar bakımından özel görev kuralı getirilmiştir. Bilgi ve belge vermeme suçu bu suçlardan olmadığı için görevli mahkeme genel hükümlere¹⁵³ göre belirlenir. Bu bakımdan bilgi ve belge vermeme suçunda görevli mahkeme asliye ceza mahkemeleridir.

Bank.K'da yetkili mahkeme konusunda herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Bu bakımdan yetkili mahkeme CMK hükümlerine göre belirlenir. Kural olarak yetkili mahkeme suçun işlendiği yer mahkemesidir.

Cumhuriyet savcısınca yapılacak soruşturmalar neticesinde kamu davasının açılması halinde BDDK veya TMSF'nin mahkemeye başvuruda bulunmuş olması şartıyla, BDDK veya TMSF suçtan zarar görme koşulu aranmaksızın¹⁵⁴ başvuru tarihi itibarıyla katılan sıfatını kazanırlar¹⁵⁵. Bu

¹⁵³ 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun.

¹⁵⁴ Yargıtay; Bank.K m.162 uyarınca BDDK ile TMSF'nin usulüne uygun başvuruda bulunmaları halinde kamu davasına katılacaklarını, bu gibi durumlarda, belirtilen kurumların suçtan zarar görüp görmediklerinin ayrıca araştırılmasına gerek bulunmadığına karar vermektedir. Yargıtay CGK., E. 2011/8–263, K. 2012/118, T. 27.3.2012; Yargıtay CGK., E. 2014/306, K. 2016/62, T. 16.2.2016; Yargıtay CGK., E. 2015/214, K. 2017/206, T. 28.3.2017 (<https://www.lexpera.com.tr>, erişim tarihi 29.05.2018).

¹⁵⁵ Doktrinde bazı yazarlar katılan sıfatının “*başvuru tarihinde*” kazanılacağı ifadesini, BDDK veya TMSF tarafından Cumhuriyet başsavcılığına yapılan muhakeme şartı niteliğindeki yazılı başvuru olarak anlamakta ve kamu davasının açılması halinde, ayrıca başvuru yapılmadan katılan sıfatının kazanılacağını ifade etmektedirler. DONAY, a.g.e., s. 123; PARLAR, a.g.e., s. 202,203. Kanaatimizce ortada henüz bir kamu davası bulunmadan katılan sıfatının kazanılması mümkün olmayacağından, katılan sıfatı kamu davası açıldıktan sonra

bakımdan yargılama makamının takdir hakkı söz konusu olmayıp¹⁵⁶, katılma talebinin kabulü yönünde bir karara ihtiyaç bulunmamaktadır¹⁵⁷.

Bank.K m.163/2 uyarınca kamu davası açılması halinde iddianamenin bir örneği ilgisine göre BDDK'ya veya TMSF'ye tebliğ edilir. Böylelikle BDDK veya TMSF iddianamede yer alan suç, fail ve dava açılmasına sebebiyet veren fiil ve deliller hakkında bilgi sahibi olmakta ve davayı gerektiği gibi takip etmesi sağlanmıştır¹⁵⁸.

Bilgi ve belge vermeme suçunun soruşturulması yazılı başvuru şeklindeki muhakeme şartının gerçekleşmesine bağlıdır. Bu bakımdan kamu davası açıldıktan sonra BDDK veya TMSF tarafından Cumhuriyet başsavcılığına yazılı başvuruda bulunulmadığının anlaşılması halinde mahkeme, bu muhakeme şartının sağlanabilmesi için durma kararı verir. Durma kararı üzerine BDDK veya TMSF tarafından yazılı başvuruda bulunulmazsa davanın düşmesine kararı verilir¹⁵⁹.

Bank.K'da kovuşturma evresinde yapılan bilirkişi incelemesi bakımından özel düzenlemelere yer verilmiştir. Bank.K m.165/1'e göre; *"Bu Kanunun uygulaması ile ilgili olarak, bu Kanunda ve diğer kanunlarda öngörülen suçlardan dolayı açılan ceza davalarında bilirkişi, raporunu dosyanın kendisine verildiği tarihten başlayarak üç ay içinde mahkemeye verir. Bu süre hâkim tarafından iki aya kadar uzatılabilir."* Görüldüğü üzere bilirkişi raporunu dosyanın kendisine verildiği tarihten itibaren azami beş ay içinde mahkemeye vermelidir.

Bilirkişi, raporunu belirtilen süre içerisinde mahkemeye vermediği takdirde (165/I):

---

mahkemeye yapılacak başvuru üzerine kazanılacaktır. Nitekim Bank.K m.162 metni de *"açılan kamu davalarında"* başvuruda bulunulması halinde katılan sıfatının kazanılacağını ifade etmektedir. Aynı yönde bkz. DURSUN, (2007), s. 270, dn. 38; REİSOĞLU, (2015), s. 2352.

¹⁵⁶ PARLAR, a.g.e., s. 202.

¹⁵⁷ DURSUN, (2007), s. 270.

¹⁵⁸ PARLAR, a.g.e., s. 214.

¹⁵⁹ Yargıtay yakın tarihli bir kararında suçun Bank.K m.162 gereğince başvuru şartına tabi olduğunu, durma kararı verilip BDDK'nın davadan haberdar edilmesi gerektiğini, başvuru şartının gerçekleşmesi halinde ise yargılamaya devam edilerek hüküm tesis edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Temyiz konusu olayda muhakeme şartının gerçekleşmemesi nedeniyle düşme kararı verilmesi gerektiği gözetilmeden davaya devam edilmesini kanuna aykırı bulup hükmün bozulmasına oybirliğiyle karar vermiştir. Yargıtay 7. CD., E. 2015/7031, K. 2015/18455, T. 10.6.2015 (<https://www.lexpera.com.tr>, erişim tarihi 29.05.2018).

- Ücret ödenmeksizin görevden alınır ve yeni bilirkişi atanır.
- Görevden alınan bilirkişi bir yıl süreyle Bank.K kapsamında hiçbir davada bilirkişi olarak atanamaz.
- Görevden alınan bilirkişi raporların süresinde verilmemesinin sebep olduğu masrafları ödemeye ve ayrıca beşyüz güne kadar adli para cezasına¹⁶⁰ mahkum edilir.

Bank.K m.165/1'e göre bilirkişi görevlendirildiği durumlarda dosyanın bilirkişiye verildiği anda dava zamanaşımı süresi durur. Bilirkişinin raporunu mahkemeye verdiği tarihten itibaren ise bu süre kaldığı yerden işlemeye devam eder.

E. YAPTIRIM

Bank.K m.153/1'e göre bilgi ve belge vermeme suçu bakımından hem hürriyeti bağlayıcı ceza olarak hapis cezası hem de adli para cezası öngörülmüştür. Bu cezalar seçimlik cezalar olmayıp, birlikte uygulanacaktır¹⁶¹.

Bank.K ile yetkilendirilen mercilerin ve denetim görevlilerinin istedikleri bilgi ve belgeler ile Bank.K kapsamındaki kuruluşların, konsolide finansal tabloların hazırlanmasını teminen m. 38 kapsamında istedikleri bilgi ve belgeleri vermeyen kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşyüz günden binbeşyüz güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

SONUÇ

Bankacılık düzenine karşı işlenen suçlardan olan bilgi ve belge vermeme suçuyla yetkili mercilerin ve denetim görevlilerinin hiçbir zorlukla karşılaşmaksızın görevlerini yapabilmeleri ve böylece etkili bir gözetim ve denetim düzeninin oluşturulması amaçlanmaktadır.

Finansal piyasalarda güven ve istikrarın sağlanması, kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışması, tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunması bakımından etkili bir denetim ve gözetimin yapılması gerekir.

¹⁶⁰ Bilirkişinin raporu süresinde vermemesinden dolayı adli para cezasına mahkum edilmesi, bilirkişinin süresinde rapor vermemesinin suç olarak düzenlendiğini göstermektedir. Bu durumda yargılama esas olay bakımından yetkili olan mahkemede yapılacaktır. DONAY; adli para cezası yerine idari para cezası öngörülmesinin daha yerinde olacağını, zira böylelikle hem cezanın tahsilinin kolaylaşacağını hem de adli sicile kayıt gibi bir sonucun da ortaya çıkmayacağını ifade etmektedir. DONAY, a.g.e., s. 140.

¹⁶¹ MAHMUTOĞLU, a.g.e., s. 126.

Etkili bir denetim ve gözetim bilgi ve belgelerin verilmesine bağlı olup, bu durumun teminatı ise Bank.K m.153/1’de düzenlenen bilgi ve belge vermeme suçudur. Bu bakımdan bilgi ve belge verme suçu bankacılık alanında öngörülen düzenin sağlanması ve devamı noktasında devletin aktif bir şekilde yer aldığı bankacılık düzeninin bir parçası olan gözetim ve denetim düzenini korumaktadır.

Bilgi ve belge vermeme suçu genellikle banka personelleri tarafından işlenen bir suçtur. Ancak bu durum bilgi ve belge vermeme suçunun özgü bir suç olduğu anlamına gelmemektedir. Bilgi ve belge vermeme suçu, herkes tarafından işlenebilen genel bir suç olup, bu suçun faili olabilmek noktasında kişilerin Bank.K’daki şartlar dahilinde bilgi ve belge vermekle yükümlü olması yeterlidir.

Bilgi ve belge vermeme suçu genellikle BDDK veya TMSF tarafından istenen bilgi ve belgelerin verilmemesi durumunda gündeme gelmektedir. Ancak Bank.K’da bilgi ve belge talep etmeye yetkili olan merciler yalnızca BDDK ve TMSF’den ibaret olmayıp, Bank.K uyarınca bilgi ve belge talep etmeye yetkili diğer merciler tarafından da bilgi ve belge istenmesi durumunda bilgi ve belge vermeme suçu gündeme gelmektedir.

Bank.K birçok hükmünde kişilere bilgi ve belge yükümlülüğü getirmektedir. Bu yükümlülüklerin ihlali durumunda ise bilgi ve belge vermeme suçundan bahisle kişiler cezalandırılmaktadır. Bu bakımdan bilgi ve belge vermeme suçu ancak Bank.K ile yetkilendirilen merciler ve denetim görevlilerince bilgi ve belge talep edilmesi durumunda gündeme gelir. Kişilerin başka kanunlar uyarınca vermekle yükümlü oldukları bilgi ve belgeleri vermemeleri durumunda bu suçtan dolayı cezalandırılmaları mümkün değildir.

Kişiler Bank.K uyarınca kendilerine yüklenilmiş olan bilgi ve belge verme şeklindeki icrai harekette bulunmadıklarından dolayı cezalandırıldıklarından, bilgi ve belge vermeme suçunun gerçek ihmali bir suç olduğunu ifade etmiştik. Bu bakımdan doktrinde teşebbüsün mümkün olmadığını ileri sürenler olmakla birlikte, en azından teorik olarak bu suça teşebbüsün mümkün olduğunu düşünmekteyiz. Zira bu suçun meydana gelmesi bazı durumlarda bir oluşum sürecini, bir zaman fasılasını gerektirmektedir.

Son olarak ifade edelim ki Bank.K’da düzenlenen suçlar bakımından bir takım özel muhakeme hükümleri öngörülmüştür. Bu özel muhakeme hükümlerinden bilgi ve belge vermeme suçu bakımından Bank.K m.162/1,

m.163, m.165/2'deki düzenlemeler uygulama alanı bulunmaktadır. Kuşkusuz bu düzenlemelerden en önemlisi de bilgi ve belge vermeme suçunun soruşturulması ve kovuşturulmasının ilgisine göre BDDK veya TMSF tarafından Cumhuriyet savcılığına yapılan yazılı başvuru şartına tabi tutulmuş olmasıdır.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR VE MAKALELER

- AKIN, Mustafa / PARLAR, Ali / HATİPOĞLU, Muzaffer: **Bankacılık Ceza Hukuku**, y.y., Ankara, 2010.
- AKSOY-İPEKÇİOĞLU, Pervin: **Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009.
- ALICI, Yaşar: **Bankacılık Kanunu Şerhi**, C. II, 2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017.
- ARAS, Engin / YÜKSEL, Ömer: **5411 Sayılı Bankacılık Kanunu'nda İdari Para Cezaları ve Suçlar**, Mas Yayıncılık, İstanbul, 2008.
- AVCI, Gürcan / GÜÇLÜ, Murat: **Pratik Uygulamalarıyla Bankacılık Suçları**, Scala Yayıncılık, İstanbul, 2012.
- AYTEKİN-İNCEOĞLU, Asuman: "5411 Sayılı Bankacılık Kanunu'nda Düzenlenen Suçların Değerlendirilmesi", **Banka Hukuku: Atölye Çalışmaları II**, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2008.
- AYTEKİN-İNCEOĞLU, Asuman: "Bankacılık Kanunu'nda Yer Alan Suçlar", **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2006.
- BATTAL, Ahmet: **Bankacılık Kanunu Şerhi**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007.
- ÇEVİK, Kemal: **Ekonomi Hukuku Yaklaşımı İle Banka Hukuku**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2007.

- CHIESA, Luis E.: “Beyond Torture: The Nemo Tenetur Principle in Borderline Cases”, **Boston College Third World Law Journal**, C. 30-35, 2010, s.s. 85-116.
- DONAY, Süheyl: **Bankacılık Ceza Hukuku**, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2007.
- DONAY, Süheyl: “Bankacılık Suçları”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, İstanbul, C. L, S.1-4, 1984, s.s. 213-238.
- DURDUN, Selman: “Bankacılık Düzenine Karşı İşlenen Suçlar”, **Banka ve Finans Hukuku: Panel ve Seminer Notları**, Ed. Celal Ülgen, Coşkun Ongun, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul, Mart 2009, s.s. 264-276.
- DURDUN, Selman: **Ekonomik Suçlar ve Bankacılık Suçları Bağlamında Bankacılık Düzenine Karşı İşlenen Suçlar**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2006.
- DURDUN, Selman: “Yeni Bankacılık Kanunu’nda Yer Alan Ceza Muhakemesi ve İnfaz Hükümleri”, **Ceza Hukuku Dergisi**, Y.2, S.4, Ağustos 2007, s.s. 263-275.
- ERMAN, Sahir: **Ticari Ceza Hukuku Cilt V: Bankacılık Suçları**, İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları, İstanbul, 1984.
- HAKERİ, Hakan: **Ceza Hukukunda İhmal Kavramı ve İhmali Suçların Çeşitleri**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003.
- HEINRICH, Bernd: **Ceza Hukuku Genel Kısım - I**, Ed. Yener Ünver, Çev. Hakan Hakeri, Yener Ünver, Veli Özer Özbek, Özlem Yenerer Çakmut, Barış Erman, Koray Doğan, Ramazan Barış Atladı, Pınar Bacaksız, İlker Tepe, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014.
- KANDIRALIOĞLU, Pınar Çağla: **Türk Hukukunda Bankaların Sır Saklama Yükümlülüğü**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2011.
- KOCA, Mahmut / ÜZÜLMEZ, İlhan: **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 7. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014.
- MAHMUTOĞLU, Fatih Selami: **Ekonomik Suçlar Bağlamında Kredi Hukukundan Kaynaklanan Suç ve İdari Suçlar**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003.
- MAHMUTOĞLU, Fatih Selami / KARADENİZ, Serra: **Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi**, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2017.
- ÖZGEN, Eralp: “Bankalar Yasası’nda Yer Alan Adli Suç ve Cezalar”, **Bankacılar Dergisi**, S. 39, 2001, s.s. 42-56.

ÖZGENÇ, İzzet: **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 12. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016.

ÖZTÜRK, Bahri / TEZCAN, Durmuş / ERDEM, Mustafa Ruhan / SIRMA, Özge / SAYGILAR KIRIT, Yasemin / ÖZAYDIN, Özdem / ALAN AKCAN, Esra / ERDEN TÜTÜNCÜ, Efser: **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, 10. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016.

PARLAR, Ali: **İstinaf ve Yargıtay Emsal Kararlarıyla: Bankacılık Suçları**, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2017.

REİSOĞLU, Seza: **Bankacılık Kanunu Şerhi: Madde 65-169**, C. II, 2. Baskı, Yaklaşım Yayınları, Ankara, 2015.

REİSOĞLU, Seza: **Bankacılık Kanunu Şerhi: Madde 73-171**, C. II, 2. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2006.

SÖZÜER, Adem: **Ceza Hukuku Uygulama Rehberine Giriş ve Pratik Çalışma Notu**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku ve Kriminoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi, İstanbul, 2013.

SÖZÜER, Adem: “Hukuk Devleti İlkesi Açısından Bankacılık Suçlarına İlişkin Düzenleme ve Uygulamalar”, **Banka ve Finans Hukuku: Panel ve Seminer Notları**, Ed. Celal Ülgen, Coşkun Ongun, İstanbul, İstanbul Barosu Yayınları, Mart 2009, s.s. 205-242.

SÖZÜER, Adem: “Yeni Bankacılık Kanunu’nda Suçlar ve Yaptırımlar”, **Hukuki Perspektifler Dergisi**, S.5, Aralık 2005, s.s. 166-191.

TAŞDELEN, Selim Servet: **Bankacılık Kanunu Şerhi**, C. II, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015.

TEZCAN, Durmuş / ERDEM, Mustafa Ruhan / ÖNOK, Murat: **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 12. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015.

TOROSLU, Nevzat / FEYZİOĞLU, Metin: **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 17. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2017.

YİĞİT, Uğur: **Bankacılık Suçları**, Has Matbaacılık, İstanbul, 2006.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

<https://www.lexpera.com.tr>

<https://www.tdk.gov.tr>